

11 MART 2020 İLE 28 ŞUBAT 2022 TARİHLERİ ARASINDA
**COVID 19 SALGINI İLE İLİŞKİLİ
HAK İHLALLERİ RAPORU**

TIHV
Türkiye İnsan Hakları Vakfı

11 Mart 2020 ile 28 Şubat 2022 Tarihleri Arasında
**Covid-19 Salgını ile İlişkili
Hak İhlalleri Raporu**

Hazırlayanlar
TIHV Dokümantasyon Merkezi
Eylem Yıldız, Cihan Deniz Zarakolu, Coşkun Üsterci

Kapak Fotoğrafı
Marjan Blan / Unsplash

Mart 2022

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	4
1. YAŞAM HAKKI	7
<i>a. Covid-19 Sonucu Ölümler</i>	7
<i>b. Covid-19 Nedeniyle Yaşamını Yitiren Sağlık Çalışanları</i>	7
<i>c. Cezaevlerinde Covid-19 Nedeniyle Yaşamını Yitiren Mahpuslar</i>	8
<i>d. Covid-19 Nedeniyle Yaşamını Yitiren İşçi ve Emekçiler</i>	8
<i>e. Kolluk Şiddeti Sonucu Yaşamını Yitirenler</i>	8
2. KİŞİ GÜVENLİĞİ, İŞKENCE ve DİĞER KÖTÜ MUAMELE YASAĞI	9
3. CEZAEVLERİ	14
<i>a. Covid-19 Nedeniyle Yaşamını Yitirdiği Tespit Edilen Mahpuslar</i>	16
4. DÜŞÜNCE ve İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ	17
<i>a. Sosyal Medya Paylaşımlarına İnceleme ve Gözaltılar</i>	17
<i>b. Haklarında Soruşturma Açılan, Gözaltına Alınan ve Tutuklanan Gazeteciler</i>	18
<i>c. Habere Erişim Yasağı</i>	19
<i>d. TV Kanalına İdari Yaptırım ve Haber Durdurma</i>	20
<i>e. Haklarında Soruşturma Açılan Kurumlar, Yöneticileri ve Gözaltılar</i>	20
<i>f. Haklarında Soruşturma Açılan Milletvekilleri</i>	21
5. TOPLANMA ve GÖSTERİ YAPMA ÖZGÜRLÜĞÜ	22
<i>a. Mülki İdare Amirleri Tarafından Alınan Yasaklama Kararları</i>	22
<i>b. Yasaklanan Etkinlikler</i>	24
<i>c. Covid-19 İle İlgili Eylem ve Etkinliklere Müdahaleler</i>	27
<i>d. Diğer Eylem ve Etkinliklere Yönelik Müdahaleler</i>	29
<i>e. Para Cezaları</i>	30
6. ÖRGÜTLENME ve DAYANIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜ	33

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) Covid-19'u 11 Mart 2020 tarihinde pandemik bir hastalık olarak ilan etmesinin üzerinden tam iki yıl geçti. Hatırlanacağı üzere Türkiye'de tespit edilen ilk Covid-19 vakası da aynı tarihte, yani 11 Mart 2020 tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından açıklandı. Bu açıklamadan 6 gün sonra, 17 Mart 2020 tarihinde Türkiye'de Covid-19 nedeniyle ilk ölüm yaşandı.

Pandeminin üçüncü yılına girerken COVID-19'a karşı etkinliği kesin olan bir anti-viral tedavi maalesef halen geliştirilememiştir ve sürdürülmekte olan tedavi uygulamaları ise destek niteliğindedir.¹ Bu süreçte farklı ülkelerde hızlandırılmış çalışmalar yapılarak çok sayıda aşı üretilmiş olmasına ve bunun sonucunda dünya çapında vaka ve ölüm sayısında göreceli düşüşler yaşanmasına karşın pandeminin etkisi halen devam etmektedir ve ne zaman sonlanabileceği konusunda henüz kimsenin bir öngörüsü yoktur.

Pandemi ile geçen iki yıl, sadece ülkemizde değil küresel boyutta tüm yerleşik değerlerin alt üst olduğu, sorgulandığı, ekonomik, siyasal, toplumsal sitemlerin krize girdiği ya da var olan krizlerin daha da derinleştiği bir süreç olarak yaşandı.

TİHV olarak, pandemi ilanından kısa bir süre sonra 29 Mart 2020 tarihinde konuyla ilgili olarak yaptığımız yazılı bir açıklama ile sadece Türkiye'yi değil küresel boyutta herkesi etkisi altına alan böylesi bir salgınla baş edebilmenin en etkin yolunun insan hakları bakış açısını kılavuz edinen, şeffaflığı, demokratik ve katılımcı yöntemleri temel alan bir kriz yönetimi olduğunu ifade etmeye çalıştık. Devletlerin, böylesi olağan dışı koşullarda toplumsal görevlerini her zamankinden daha özenli ve adil biçimde yerine getirmek ve insan haklarına saygılı olmak zorunda olduğunu hatırlattık. Ancak Türkiye'de siyasal iktidarın böylesi olağan dışı durumlarda alışkanlığının öncelikle insan haklarını askıya almak olduğunu bildiğimiz için, kaygılarımızın yanı sıra insan hakları savunuculuğunun asli görevi olan ihlalleri izleme ve belgeleme faaliyetlerini sürdüreceğimizi de belirttik.

¹ Bkz. TTB Covid-19 Pandemisi 18 Ay Değerlendirme Raporu, s.9. <https://www.ttb.org.tr/975yis5>

Salgın ile mücadeleyi bir önleme ve koruma sorunu olarak değil de militarist bir zihniyetle güvenlik sorunu haline getiren siyasal iktidar, bu süreci de erkini daha da merkezileştirmenin ve toplum üzerindeki baskı ve kontrolünü daha da arttırmanın bir fırsatı haline getirdi. Pandeminin ilk aylarında (11 Mart-10 Mayıs 2020 tarihleri arasında) bu yaklaşımın sonuçlarını ortaya koyan bir rapor² hazırlayarak başta bilgi edinme hakkı, yaşam hakkı, kişi güvenliği ve işkence yasağı, ayrımcılık yasağı, sağlığa erişim hakkı, çalışma hakkı, düşünce ve ifade özgürlüğü, toplanma ve gösteri yapma özgürlüğü olmak üzere pek çok temel hak ve özgürlüğe yönelik yaşanan ihlalleri dile getirmeye çalıştık.

Söz konusu raporun da açıkça gösterdiği gibi siyasal iktidar, pandemi sürecini maalesef insan hakları bakış açısıyla ve bilimsel ilke ve yöntemlere uygun bir biçimde yönetememiştir. Örneğin pandemi yönetimine dair tedbir paketleri İçişleri Bakanı tarafından açıklanmıştır. “Sokağa Çıkma Kısıtlamaları Genelgesi”, “Yeni Kısıtlama ve Tedbirler Genelgesi” vb. başlıklarda ilan edilen bu tedbirler adeta “olağanüstü hal” uygulamaları niteliğindedir. Keza meslek ve sağlık örgütleri, insan hakları ve diğer sivil toplum örgütleri, sendikalar, siyasi partiler, üniversiteler ve yerel yönetimler salgın yönetimine dâhil edilmemiştir. Tüm süreç boyunca bilgi edinme hakkı yok sayılmış, pandemi ile ilgili veriler uluslararası standartlara uygun tutulmamış ve kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşılmamıştır. Süreç içerisinde salgının yol açtığı ağır etki ve sonuçlara bağlı olarak bu yönetememe hali gizlenemez olmuştur. Pandeminin ikinci yılı biterken hazırladığımız insan hakları ihlalleri raporuyla bu duruma bir kez daha dikkat çekmek istedik.

İlk raporumuzda da ifade ettiğimiz gibi insan hakları ihlalleriyle mücadelenin zemininde ihlallerin tespiti ve görünür kılınması çabası yatar. Dolayısıyla bu rapor, verilerin standartlara uygun tutulmadığı ve kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşılmadığı koşullarda TİHV Dokümantasyon Merkezi tarafından yazılı ve görsel basın, uzmanlık ve meslek örgütleri ile diğer insan hakları örgütlerinin yaptığı açıklama ve raporların taranması yoluyla hazırlanmıştır. Elde edilebilen bilgi ve veriler yine belli hak kategorileri altında tasnif edilmiştir. Aktarılan ihlaller bizim tespit edebildiklerimiz ile sınırlıdır ve hakikatin ancak bir bölümünü ifade etmektedir. Raporda Türkiye’de ilk Covid-19 vakasının açıklandığı 11 Mart 2020 ile 28 Şubat 2022 tarihleri arasındaki iki yıllık dönemde sadece Covid-19 salgını ile ilişkili olarak yaşanan ihlallere yer verilmektedir.

² Bkz. <https://tihv.org.tr/wp-content/uploads/2020/05/Tu%CC%88rkiyeCovidHakI%CC%87hlalleriSON.pdf>

- 28 Şubat 2022 itibarıyla **94.445** kişi yaşamını yitirdi, toplam vaka sayısı **14.089.456**.
- **536 sağlık çalışanı** yaşamını yitirdi.
- Cezaevlerinde en az **17 mahpus** yaşamını yitirdi.
- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin (İSİG) raporlarına göre en az **1398 işçi** Covid-19 nedeniyle yaşamını yitirdi.
- Covid-19 salgını kapsamında ilan edilen sokağa çıkma yasaklarına uymadıkları ya da alınan tedbirleri ihlal ettikleri gerekçesiyle kolluk güçlerinin açtığı ateş sonucu **2 kişi** yaşamını yitirdi.
- Tedbirlere uymadıkları gerekçesiyle **25 ayrı olayda 4'ü çocuk 49 kişi** işkence ve diğer kötü muameleye maruz kaldı, en az 5 kişi yaralandı. 25 olayın 19'unda fail polistir, 5'inde fail bekçi ve 1'inde ise zabıtabdır.
- Covid-19 ile ilgili paylaşımlar nedeniyle en az **7.128 sosyal medya hesabı** incelendi, **496 kişi** gözaltına alındı ve **10 kişi** ise tutuklandı.
- Yaptıkları haberler ve sosyal medya paylaşımları nedeniyle 11 gazeteci ve 1 fotoğraf sanatçısı gözaltına alındı, tutuklanan gazeteci sayısı ise 1'dir.
- Covid-19 salgını ve bu kapsamda alınan önlemlere ilişkin mahkeme kararlarıyla erişim engeli getirilen **haber sayısı 193'tür**.
- Programlardaki ifade ve yorumlar gerekçe gösterilerek Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından **1 televizyon kanalına 3 kez program durdurma cezası, 1 televizyon kanalına ise idari para cezası** verildi.
- 3'ü Tabip Odası 2'si Baro olmak üzere 5 kurum hakkında soruşturmalar açıldı, tabip odalarından **2 yönetici** gözaltına alındı. Ayrıca bir kurumun **17 üyesine** soruşturma açıldı.
- Covid-19 ile ilgili yaptıkları açıklamalar gerekçe gösterilerek **2 milletvekili** hakkında soruşturma açıldı.
- Gerekçeleri arasında "Koronavirüs salgınının yayılmasının önlenmesi"nin de bulunduğu eylem ve etkinliklerin yasaklanmasına dair mülki idarelerin kararlarının sayısı **271'dir**.
- **11 il ve 2 ilçede** eylem ve etkinlikler doğrudan Covid-19 gerekçesiyle yasaklandı, **17 ilde** eylem ve etkinliklere katılım için giriş ve çıkışlar sınırlandı, **1 ilde** genel kurullar da dahil olmak üzere geniş katılımlı etkinlikler ertelendi.
- Ayrıca **26 etkinlik** Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek mülki idare amirleri tarafından yasaklandı.
- Covid-19 salgınına yönelik önlemlere dair eleştirel eylemler, salgın ile ilgili bilgilendirici etkinlikler ve yaşamını yitiren sağlık çalışanlarını anmak için etkinlikler de dahil olmak üzere **16 etkinliğe** kolluk güçleri müdahale etti, **85 kişi** gözaltına alındı, **33 kişiye** para cezası verildi.
- Çeşitli amaçlarla yapılan **14 barışçıl toplantı ve gösteriye** ise Covid-19 gerekçe gösterilerek müdahale edildi.
- Müdahalelerde gözaltına alınan toplam **666** kişiye salgın ile ilgili tedbirlere uymadıkları gerekçesiyle uygulanan para cezası toplam **1 milyon 820 bin 900 Türk Lirası'dır**.
- Salgın döneminde ihtiyaç sahiplerine yönelik yardım kampanyaları, örgütlenme ve dayanışma çalışmalarına yönelik müdahalelerde en az **14 kişi** gözaltına alındı.

1. YAŞAM HAKKI

a. Covid-19 Sonucu Ölümler

17 Mart 2020 tarihinden itibaren Covid-19 hastalık tablosu yayınlamaya başlayan Sağlık Bakanlığı, 27 Kasım 2020 tarihine kadar günlük vaka sayısı yerine, sadece Covid-19 hastalık bulgusu olup tedavi altına alınan hastaların sayısını kamuoyu ile paylaşmıştır. 27 Kasım 2020 tarihinde itibaren ise Covid-19 testi pozitif çıkan her kişi vaka sayısına dahil edilerek paylaşıldı. Sağlık Bakanlığı tarafından açıklanan günlük verilere göre 28 Şubat 2022 itibarıyla toplam vaka sayısı **14.089.456**'dır (2020 yılında 2.208.652, 2021 yılında 7.273.880 ve 2022 yılının ilk iki ayında 4.606.924 vaka olmak üzere).

Sağlık Bakanlığı'nın resmi açıklamalarına göre Türkiye'de Covid-19 kaynaklı ilk ölümün yaşandığı 17 Mart 2020 tarihinden itibaren yaşamını yitirenlerin yıllara göre dağılımı şu şekildedir:

- **2020: 20.881 kişi**
- **2021: 61.480 kişi**
- **2022: 12.084 kişi**

Buna göre 28 Şubat 2022 itibarıyla Covid-19 nedeniyle **94.445** kişi yaşamını yitirmiştir. Ancak bu sayılarının hakikati tam yansıtmadığı yönünde ciddi eleştiriler bulunmaktadır. Uluslararası saygınlığa sahip bir uzmanlık ve meslek örgütü olan Türk Tabipleri Birliği (TTB) ölüm verilerinin eksik açıklanmasını ciddi bir 'halk sağlığı' sorunu olarak nitelemektedir. Bu nedenle de pandeminin başlangıcından itibaren her fırsatta fazladan ölümler de dâhil olmak üzere tüm verilerin eksiksiz ve şeffaf bir biçimde açıklanmasını talep etmektedir. Sadece talep etmekle yetinmeyen TTB, Covid-19 salgınına bağlı olarak gerçekte ne kadar yurttaşın öldüğünü belirleyebilmek için 2020 yılında "fazladan ölümleri"³ tespit eden bilimsel bir çalışmayı kamuoyu ile paylaşmıştır. Türkiye

³. "Fazladan ölüm" epidemiyolojide ve halk sağlığında kullanılan, "normal" koşullarda beklenenin ötesinde, bir kriz sırasında, tüm nedenlerden ölenlerin sayısını ifade eden bir terimdir.

⁴. Bkz. TTB Covid-19 Pandemisi 18 Ay Değerlendirme Raporu s.77, [https://www.ttb.org.tr/userfiles/files/COVID-19%20Pandemisi%2018%20Ay%20Deg%CC%86erlendirme%20Raporu%20ME%20\(1\).pdf](https://www.ttb.org.tr/userfiles/files/COVID-19%20Pandemisi%2018%20Ay%20Deg%CC%86erlendirme%20Raporu%20ME%20(1).pdf)

İstatistik Kurumu (TÜİK) nüfus bilgileri ve e-Devlet belediye defin istatistikleri gibi tamamen resmi verilere dayanan bu çalışma sonucunda Türkiye'de sadece 2020 yılında Covid-19 nedeniyle yaşamını yitiren kişilerin sayısının Sağlık Bakanlığı'nın verdiği 20 bin 881'in çok üzerinde, yaklaşık 3,5 kat daha fazla olabileceği sonucuna varılmıştır.⁴

Kısacası Türkiye'de şeffaflık ve bilimsellik kriterlerinin ihmal edilmesi; yerel yönetimler, sağlık, emek ve meslek örgütlerinin ve toplumun pandemi sürecine dahil edilmemesi; salgın süresince özellikle de kapanma dönemlerinde çalışan kesimlere, işsizlere ve yoksullara ekonomik ve sosyal kayıp yaşatmadan destek sunulmaması; vaka temelli müdahalelerin (test, temaslı izleme, izolasyon karantina dahil) ve nüfus temelli müdahalelerin (yüz maskelerinin takılması, fiziksel mesafe ve kalabalıklardan, başta parti kongreleri olmak üzere toplantılardan ve kapalı alanlardan kaçınma) birlikte yürütülmemesi vb. nedenlerden dolayı aslında önlenilecek olduğu halde on binlerce yurttaşımız yaşamını yitirmiştir.

b. Covid-19 Nedeniyle Yaşamını Yitiren Sağlık Çalışanları

TTB, en başından beri salgını kontrol altına almak için sağlık çalışanlarının korunmasının zorunlu olduğu uyarısını ısrarla yapmaktadır. Sağlık Bakanlığı bu uyarıları hiçbir şekilde dikkate almamıştır. Ne salgın öncesinde ne de salgın devam ederken sağlık çalışanlarının önemli bölümüne eğitim verilmiştir. Salgınla iç içe çalışan birçok sağlık çalışanına düzenli Covid-19 taraması yapılmamıştır. Özellikle pandeminin ilk aylarında daha çok olmak üzere sağlık çalışanlarının maske, siperlik, gözlük, eldiven, dezenfektan gibi malzemelere ulaşımında sıklıkla ciddi sorunlar yaşanmıştır. Salgının ilerleyen dönemlerinde ise Aile Sağlığı Merkezleri gibi işyerlerinde görev yapan sağlık çalışanlarının kişisel koruyucu donanıma erişim sıkıntısı sürmüştür. Tüm uğraşılara karşın

Covid-19 meslek hastalığı olarak kabul edilmemiştir. Tüm bu eksiklik ve tedbirsizliklerin sonucunda 28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla Covid-19 nedeniyle yaşamını yitiren sağlık çalışanlarının toplamı **536**'dır. Yaşamını yitiren sağlık çalışanların yıllara göre dağılımı şu şekildedir:

- 2020: 322 kişi
- 2021: 198 kişi
- 2022: 16 kişi

c. Cezaevlerinde Covid-19 Nedeniyle Yaşamını Yitiren Mahpuslar

Adalet Bakanlığı'nın şeffaflıktan uzak tutumu nedeniyle Covid-19 salgını sonucu yaşamını yitiren mahpuslara dair doğru ve güncel verilere maalesef sahip değiliz. Mahpus yakınlarının, avukatların basında yer alan açıklamaları ve hak örgütlerinin hazırladığı raporlara dayanarak yapılan tespitlerin sonucu 28 Şubat 2022 itibarıyla cezaevlerinde Covid-19 nedeniyle yaşamını yitiren mahpusların toplam sayısı **17**'dir. Mahpus ölümlerinin yıllara göre dağılımı şu şekildedir:

- 2020: 8 mahpus
- 2021: 7 mahpus
- 2022: 2 mahpus

d. Covid-19 Nedeniyle Yaşamını Yitiren İşçi ve Emekçiler

Salgının dayattığı yaşam tehdidi ile yoksulluk ve açlık arasında sıkışmış durumda kalan, ekonomik ve sosyal destek sunulmadığı için çalışmak zorunda kalan çok sayıda işçi ve emekçi yaşamını yitirdi. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin tespitlerine göre 28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla en az 1398 işçi ve emekçi Covid-19 nedeniyle yaşamını yitirdi. Toplam sayının %37'sini oluşturan sağlık çalışanı ölümleri ilk sırada gelmektedir. İşçi ölümlerinin yıllara göre dağılımı şu şekildedir:

- 2020: 744 kişi
- 2021: 624 kişi
- 2022: 30 kişi

e. Kolluk Şiddeti Sonucu Yaşamını Yitirenler

Covid-19 salgını kapsamında ilan edilen sokağa çıkma yasaklarına uymadıkları ya da alınan tedbirleri ihlal ettikleri gerekçesiyle kolluk güçlerinin açtığı ateş sonucu 2 kişi yaşamını yitirdi.

Tespit Edilen Vakalar

- 11 Nisan 2020 tarihinde İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde, Covid-19 kapsamında ilan edilen 2 günlük sokağa çıkma yasağına uymadığı gerekçesiyle A. M. isimli 1 kişiye polis müdahale etti. Müdahale sırasında bu kişinin polis tarafından düşürülen silahı alarak 1 polis memurunu yaraladığı öğrenildi. Olay yerinde bulunan diğer polis memurunun açtığı ateş ile ağır yaralanan A. M.'nin kaldırıldığı hastanede 12 Nisan 2020 tarihinde yaşamını yitirdiği bildirildi.
- 27 Nisan 2020 tarihinde Adana'nın Seyhan ilçesinde Covid-19 salgını kapsamında alınan tedbirleri ihlal ettiği için yapılan dur ihtarına uymadığı iddiasıyla polisin açtığı ateş sonucu Ali El Hemdan (19) isimli Suriye vatandaşı yaşamını yitirdi.

2. KİŞİ GÜVENLİĞİ, İŞKENCE VE DİĞER KÖTÜ MUAMELE YASAĞI

2020 ve 2021 yıllarında Covid-19 salgınına karşı alınan tedbirlerin bir bölümü, belirli süreli sokağa çıkma yasaklarını da içeriyordu. Söz konusu yasaklara uymadıkları ve ayrıca maske takmadıkları, sosyal mesafeye uymadıkları gibi gerekçelerle çok sayıda kişi kolluk kuvvetlerinin şiddetine maruz kaldı. 28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla Covid-19 kapsamında alınan tedbirlere uymadıkları gerekçesiyle toplam 25 ayrı olayda 4'ü çocuk 49 kişi işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kalmış, en az 5 kişi yaralanmıştır. 25 olayın 19'unda fail polistir, 5'inde fail bekçi ve 1'inde ise zabıtabdır.

2020

23 ayrı olayda 3'ü çocuk olmak üzere 44 kişi işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kalmış, en az 5 kişi yaralanmıştır. 23 olayın 17'sinde fail polis, 5'inde fail bekçi ve 1'inde ise zabıtabdır.

Tespit Edilen Vakalar

- 29 Mart 2020 tarihinde, Covid-19 salgını ile ilgili alınan önlemler uyarınca yasaklanmasına rağmen İstanbul'un Üsküdar ilçesinde sahilde balık tutan M. K., A. K. ve E. K. isimli 3 kişinin belediye zabıtabları tarafından fiziksel şiddete maruz bırakıldığı öğrenildi. Maruz kaldıkları fiziksel şiddet sonucu 2 kişinin yüzünden ve vücudunun çeşitli yerlerinden yaralandığı öğrenildi. 3 kişinin olayla ilgili şikâyetçi olduğu bildirildi.
- 11 Nisan 2020 tarihinde İstanbul'un Küçükçekmece ilçesine bağlı Kanarya Mahallesi'nde polis, Covid-19 salgını kapsamında ilan edilen 2 günlük sokağa çıkma yasağına uymayarak bir parkta oturduğu gerekçesiyle Eyüp Halim (18) isimli 1 kişiye para cezası kesti. Daha sonra polisin Eyüp Halim'e hakaret ettiği iddiasıyla Eyüp Halim ile polis arasında tartışma çıktığı ve polisin Eyüp Halim'e fiziksel şiddet uyguladığı öğrenildi. Polisin fiziksel şiddetini görüp olaya müdahale eden

Eyüp Halim'in 4 kardeşinin de (Bülent Halim, Hasan Halim, İbrahim Halim ve Hüseyin Halim) polisin fiziksel şiddetine maruz kaldığı bildirildi. Maruz kaldığı fiziksel şiddet üzerine Bülent Halim'in yakın zaman içinde geçirdiği bir ameliyata ait dikişlerin patladığı ve Küçükçekmece Devlet Hastanesi'nde yoğun bakım servisine kaldırıldığı öğrenildi. 4 kişinin ise (Eyüp Halim, Hasan Halim, İbrahim Halim ve Hüseyin Halim) gözaltına alındığı bildirildi.

- 24 Nisan 2020 tarihinde Mardin'in Nusaybin ilçesinde sokağa çıkma yasağına rağmen dışarıda oynayan çocuklara polisin havaya ateş ederek müdahale ettiği öğrenildi. Polisin zihinsel engelli olduğu bildirilen B. E. (7, e) isimli bir çocuğa fiziksel ve sözlü şiddet uyguladığı öğrenildi. Nusaybin Kaymakamlığı, polis şiddetine ilişkin görüntülerin basında ve sosyal medyada yer alması üzerine 9 Mayıs 2020 tarihinde bir açıklama yaparak söz konusu polis memurunun görevden alındığını açıkladı. Açıklama şu şekildedir: "Nusaybin ilçemiz Fırat Mahallesi'nde devriye görevi ifa eden ekibimize bir grup tarafından taş atılmıştır. Ekip aracından inen görevli polis memuru taş atan grubu dağıtmak saikiyle havaya 1 el ateş ederek kalabalığı dağıtmak istemiş ancak uygun olmayan ve tasvip edilemeyecek bir şekilde çocukların bulunduğu ortamda havaya ateş açmıştır. Hukuka uygun olmayan bu tutum ve davranışları ile hiyerarşik üstlerine bu konudan bilgi verilmemesi nedenlerine bağlı olarak; söz konusu polis memuru hakkında görevden el çektirme tedbiri uygulanarak soruşturma başlatılmış ve soruşturmaya devam edilmektedir." Emniyet Genel Müdürlüğü de 9 Mayıs 2020 tarihinde bir açıklama yaptı ve şunları belirtti: "24.04.2020 tarihinde Mardin'in Nusaybin ilçesinde bir site bahçesinde meydana geldiği anlaşılan olayla ilgili olarak; polis aracına taş atan çocuklara havaya ateş ederek müdahale eden ve olayı zamanında sıralı amirlerine bildirmeyen Polis Memuru hakkında soruşturma başlatılmış ve görevden el çektirilmiştir."
- 25 Nisan 2020 tarihinde Mardin'in Derik ilçesinde S. Y. isimli bir kişinin sokağa çıkma yasağına uymadığı gerekçesiyle polisin fiziksel şiddetine maruz kaldığı öğrenildi. Güvenlik kamerasına da yansıyan görüntülerde, polisin

para cezası kesmek yerine S. Y.'ye tokat attığı ve daha sonra boğazını sıkarak ittiği görülmektedir. Derik Kaymakamlığı aynı gün içinde yaptığı açıklama ile olaya karışan polis memurunun açığa alındığını açıkladı.

- 26 Nisan 2020 tarihinde Trabzon'da pide almak için sokağa çıkan Galip Aydın isimli bir kişi ile polis arasında yanında kimliği olmadığı gerekçesi ile tartışma çıktığı ve tartışma sonucu Galip Aydın'ın yüz üstü yere yatırıldığı ve ters kelepçelenerek karakola götürüldüğü öğrenildi. Polis şiddetine ait görüntülerin sosyal medyada yayınlanması üzerine Trabzon Valiliği olaya karışan 3 polis memuru hakkında inceleme başlatıldığını açıkladı. Kamera görüntülerinde Galip Aydın'ın kelepçelenmesi sırasında polislerin maske takmadıkları ve hijyen kurallarına uymadıkları izlendi. Galip Aydın basında yer alan açıklamasında şunları belirtti: "Bir kişiyim bu kadar polise nasıl mukavemet edeyim, her tarafım mosmor oldu, sitenin içindeydim, evimin önünde eşimin çocuklarının gözü önünde beni bu hale soktular. Fırın aracı günün belli saati gelir pideleri getirir bende onu almak için aşağı inerim. Yine bu şekilde sitenin içinde aracı beklerken, polis ekiplerinin bu tutumuyla karşı karşıya kaldım." İfade işlemleri sonrası serbest bırakılan Galip Aydın'ın maruz kaldığı şiddeti belgeleyen sağlık raporu aldığı ve polisler hakkında şikayetçi olduğu öğrenildi.

- Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemler uyarınca sokağa çıkma yasağının uygulandığı 9 Mayıs 2020 tarihinde Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde evlerinin önünde oynayan çocuklara müdahale eden polisin yakaladığı 1 çocuğa fiziksel şiddet uyguladığı öğrenildi.

- 13 Mayıs 2020 tarihinde Aydın'ın Kuşadası ilçesinde sokakta maske takmadan gezdiği gerekçesiyle polisle tartışan bir kişiyi polis ters kelepçe takarak ve fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldı. Basına yansıyan görüntülerde, bu kişiye müdahale eden polislerin bir kısmının da maske takmadıkları görülmektedir. Gözaltına alınan kişinin ismi öğrenilemedi.

- Ankara'nın Etimesgut ilçesinde Serkan K. isimli 1 kişinin 17 Mayıs 2020 tarihinde çöp dökmek için sokağa çıktığı sırada bekçilerin

fiziksel şiddetine maruz kaldığı, olaya müdahale etmek isteyen aile üyelerine ise bekçiler tarafından biber gazı sıkıldığı öğrenildi. Olayla ilgili olarak sosyal medya hesabında bir paylaşım yapan İYİ Parti Ankara İl Başkanı Yetkin Öztürk şunları belirtti: "Çöp dökmek için çıktığını söyleyen genci bekçiler öldüresiye dövüyor. Olayı duyan ve müdahale etmeye çalışan gencin ailesine de biber gazı sıkılıyor. Astım hastası babanın göğsüne ayakları ile basıp teslim alıyorlar. Polis ve bekçi takviyesi ile 20 kişilik ekip ters kelepçe ile aile karakola götürülüyor". Söz konusu haberlerde gözaltına alındıktan sonra hastaneye götürülen 4 kişinin (S. K., Ü. K., H. K. ve Z. K.) ters kelepçeli bir halde muayene edildikleri, S. K.'nin 12 yaşında olan kardeşinin ifadesinin tek başına alındığı iddia edildi. Konuyla ilgili olarak bir açıklama yapan Ankara Emniyet Müdürlüğü şunları belirtti: "Aynı siyasi partinin ilçe yönetim kurulu üyesi ve kişinin babası olan Ü. K. ile diğer aile fertleri olaya sonradan müdahil olarak görevli memurlara mukavemet ve hakarete bulunmuş, kişinin kardeşi H. K. ise çarşı ve mahalle bekçimizin boynunu sıkmak suretiyle fiziki saldırı gerçekleştirmiştir. Gerçekleştirilen saldırının şiddet ve yoğunluğunun artması üzerine takviye personel talep edilmiş, kişiler göz yaşartıcı gaz dahil olmak üzere kademeli ve orantılı güç kullanılarak etkisiz hale getirilmiştir. (...) Ü. K, Z. K. ve S. K. ifadelerinin ardından polis merkezinden salıverilmiş, görevli memura fiziki saldırıda bulunan H. K. ise 18 Mayıs 2020 tarihinde mevcutlu olarak çıkarıldığı adli mercilerce adli kontrol şartıyla serbest bırakılmıştır."

- 22 Mayıs 2020 tarihinde Ordu'nun Altınordu ilçesinde 0-14 yaş arası çocuklara yönelik sokağa çıkma izni sırasında çocukları ile eve dönen bir kişi ile izin saatini aştığı gerekçesiyle bekçiler ve polisler arasında tartışma çıktığı ve polisin bu kişiye sözlü ve fiziksel şiddet uygulayarak ters kelepçe takmaya çalıştığı öğrenildi. Olay yerinde bulunan gazetecilerin görüntü almasının da polis tarafından engellendiği bildirildi.

- 23 Mayıs 2020 tarihinde, Urfa'nın Siverek ilçesinde bulunan bir özel okulda görevli öğretmen Ramazan Erdoğan'ın, okul bahçesinde tamirat yaptığı sırada kendisini maske takmadığı

için uyarın polisın fiziksel şiddetine maruz kaldığı öğrenildi. Ramazan Erdoğan basında yer alan ifadelerinde şunları belirtti: “Okul bahçesinde çiçek köklerini kazıyordum. O sıra polis ekibinin geçtiğini gördüm. Maskemin neden olmadığını sordular. Yalnızdım bahçede maske takmamıştım. Sonra gidip maskemi taktım. Ceza kesmek için kimliğimi istediler. Onların da maskesi yoktu ben de polis memurlarını uyardım. Sonrasında bana kızdılar. O sırada polislerin plakalarının fotoğrafını çekmek istedim. Elini elime vurarak telefonumu yere düşürdü ve ekranı patladı. Kolumu büktü ve boynumu bükmeye çalıştı.”

- İstanbul’un Zeytinburnu ilçesinde 24 Mayıs 2020 tarihinde sokağa çıkma yasağı nedeniyle kaçtıkları iddia edilen 3 kişinin polisın fiziksel şiddetine maruz kaldıkları ve daha sonra ters kelepçelenerek gözaltına alındıkları öğrenildi. Olaya ilişkin görüntülerin basında ve sosyal medyada yer almasının ardından bir açıklama yapan İstanbul Emniyet Müdürlüğü şunları belirtti: “24.05.2020 tarihinde Zeytinburnu İlçesi Sümer Mahallesi’nde durumundan ve içinde bulunan şahıslardan şüphelenilerek durdurulmak istenen aracın kaçmaya çalışması üzerine Zeytinburnu İlçe Emniyet Müdürlüğü görevlilerince bahse konu araca ‘Dur’ ihtar yapılmış ancak yapılan ihtara uymayan araç hızını arttırarak kaçmaya başlamış bunun üzerine ihtarlara daha yüksek sesle ve sirenler çalınarak devam edilmiş, yaşanan kovalamacanın devamında araç durdurulmuş, araç sürücüsü Kadir T.’nin (19) görevlilere mukavemet göstermesi üzerine şahıs kelepçe takılmak suretiyle gözaltına alınmış, araçta bulunan Metehan Ç. (18) ve O. Ç. (18) isimli şahısların görevlilere mukavemette bulunması, tehdit hakaret etmesi üzerine şahıslar kademeli güç kullanılarak gözaltına alınmıştır. Araç içerisinde bulunan Kadir T., Özen D., Metehan Ç., O. Ç., (18) isimli şahıslara 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nun 282. maddesi gereğince idari işlem uygulanmıştır”.

- 25 Mayıs 2020 tarihinde Edirne’nin Keşan ilçesinde, sokağa çıkma yasağına rağmen dışarıda içki içtikleri iddia edilen kişilere polisın biber gazı ile müdahale ettiği, olay yerine gelerek tepki gösteren ve aralarında çocukların da

olduğu kişilere de biber gazı sıkın polisın ardından havaya ateş açtığı ve 1 kişiyi fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldığı öğrenildi. Olaya ilişkin görüntülerin basında ve sosyal medyada yer almasının ardından bir açıklama yapan Edirne Valiliği şunları belirtti: “Uyarılara rağmen kalabalığın dağılmaması ve taşkınlık çıkarması üzerine kademeli olarak müdahale edilmiştir. Olayla ilgili olarak şüpheli S. H. isimli şahıs gözaltına alınmış olup, ‘görevli memura mukavemet’ suçundan tahkikata başlanmış olup, ayrıca meydana gelen olaylarla ilgili genel tahkikat yürütölmektedir”.

- 25 Mayıs 2020 tarihinde İstanbul’un Eyüp ilçesinde ekmek almaya gittiği belirtilen bir kişinin sokağa çıkma yasağını ihlal ettiği gerekçesiyle bekçilerin fiziksel şiddetine maruz kaldığı öğrenildi. Olaya ilişkin basında yer alan görüntülerde bekçilerin olaya müdahale eden diğer kişilere de fiziksel şiddet uyguladığı izlenmektedir.

- 25 Mayıs 2020 İstanbul’un Sultangazi ilçesinde 2 kişinin sokağa çıkma yasağını ihlal ettikleri gerekçesiyle bekçilerin ve polisın fiziksel şiddetine maruz kaldığı öğrenildi. Olaya ilişkin basında yer alan görüntülerde bekçilerin olaya tepki gösteren çevredeki kişilere “Çekmeyin, dağılın” şeklinde bağırdığı izlenmektedir.

- 25 Mayıs 2020 tarihinde Dursun Gültaş (76) isimli 1 kişinin Tekirdağ’ın Çorlu ilçesindeki evinin önünde oturduğu sırada kendisini sokağa çıkma yasağını ihlal ettiği gerekçesiyle uyardığı bildirilen polisın fiziksel şiddetine maruz kaldığı, olaya müdahale etmek isteyen aile üyelerine de polisın cop ve biber gazı kullanarak müdahale ettiği öğrenildi. Basında yer alan haberlerde olay anında baygınlık geçiren 60 yaşındaki Satı Gültaş’ı hastaneye kaldırmak üzere gelen ambulansın da polisler tarafından engellendiği bildirildi. 3 kişinin (Mehmet Gültaş ve Osman Gültaş ve Kazım Gültaş) gözaltına alındığı olayı görüntüleyen Hasan Ersavcı isimli 1 kişinin de polis tarafından “O görüntüyü çeken çocuğu da döveceğiz. O görüntüler bir yerde çıkarsa sizi evden aldırırız” şeklinde tehdit edildiği öğrenildi. Olaya ilişkin görüntülerin basında ve sosyal medyada yer almasının ardından bir açıklama yapan Tekirdağ Emniyet Müdürlüğü şunları

belirtti: “24.05.2020 günü saat 15:30 sıralarında Çorlu ilçemiz Silahtarağa Mahallesi Selimiye Camii civarında sokağa çıkma yasağını ihlal eden vatandaşların olduğu ihbarı üzerine Çorlu İlçe Emniyet Müdürlüğü’ne bağlı bir ekip olay yerine intikal etmiştir, olay yerinde bulunan iki şahıs görevli memurlara mukavemet göstererek linç etmekle tehdit etmişlerdir. Akabinde hakaretlerde bulunmaları üzerine şahıslar etkisiz hale getirilmiş, bir şahsın üzerindeki mandallı sustalı diye tabir edilen bıçak rızaen teslim alınmış, şahıslara sokağa çıkma yasağını ihlal ettiklerinden dolayı idari işlem yapılmıştır. Olayda aşırı güç kullandığı iddia edilen görevlilere işten el çektirilmiş ve haklarında adli ve idari soruşturma başlatılmıştır.”

- 19 Haziran 2020 tarihinde, Van’ın İpekyolu ilçesinde ismi öğrenilemeyen 1 kadının maske takmadığı gerekçesiyle polisin fiziksel şiddetine maruz kaldığı öğrenildi. Haberde polisin kendilerine tepki gösteren çevrede bulunan kişilere de biber gazı ile müdahale ettiği öğrenildi.

- 24 Haziran 2020 tarihinde Şırnak’ın Cizre ilçesinde maske kontrolü yapan polis ile tartışan 5 kişinin polis şiddetine maruz kaldığı öğrenildi. Basında yer alan haberlerde polisin elektroşok ve biber gazı ile müdahale ettiği ve ismi öğrenilemeyen 5 kişinin gözaltına alındığı belirtildi.

- 8 Temmuz 2020 tarihinde Diyarbakır’ın Ofis semtinde maske takmadığı gerekçesiyle 1 kişinin bekçilerin fiziksel ve sözlü şiddetine maruz kaldığı ve ters kelepçelendiği öğrenildi. Bekçilerin uyguladığı fiziksel şiddeti görüntüleyen 2 kişinin gözaltına alındığı ve görüntüler silindikten sonra serbest bırakıldığı öğrenildi. Gözaltına alınan kişilerin isimleri öğrenilemedi.

- Diyarbakır’ın Bağlar ilçesindeki Göletli Park’taki kafelerde okey oynandığı gerekçesiyle 12 Temmuz 2020 tarihinde baskın düzenleyen ve ceza kesmek isteyen polisin kafelerde bulunan kişilere fiziksel şiddet uyguladığı öğrenildi. Söz konusu haberlerde polisin kafelerde bulunan kişileri gözaltına almak istediği, biber gazı kullandığı ve havaya ateş ettiği belirtildi.

Müdahale sırasında bir kadının (60) yerde sürüklendiği, kalp hastası olduğu belirtilen bir çocuğun (17) fiziksel şiddete maruz kaldığı bildirildi.

- 19 Ağustos 2020 tarihinde İstanbul’un Kadıköy ilçesinde 2 kadının maske takmadıkları gerekçesiyle polis tarafından fiziksel ve sözlü şiddete maruz bırakıldığı, daha sonra ters kelepçe takılarak gözaltına alındığı öğrenildi. Gözaltına alınan 2 kişi aynı gün içinde serbest bırakıldı. İstanbul Valiliği olayla ilgili açılan soruşturma kapsamında 2 polis memurunun görevden uzaklaştırıldığını açıkladı. 19 Ağustos 2020 tarihinde İstanbul’un Kadıköy ilçesinde maske takmadıkları gerekçesiyle polis tarafından fiziksel ve sözlü şiddete maruz bırakılan 2 kadından biri olan Rana Batı, 21 Ağustos 2020 tarihinde basında yer alan açıklamasında maruz kaldığı polis şiddeti ile ilgili şunları belirtti: “Sigara içtiğim için maskemi çeneme indirmiştim. Çevremde maskesiz dolu insan var. Beni durduran polisin yüzünde maske dahi yoktu. Ben ‘Sizde maske yok’ deyince sinirlendiler. İki memur da sözüm üzerine maskesini çıkarıp yüzüne taktı. Daha sonra ceza kestiler. Tepki gösterince beni gözaltına almaya çalıştı. Önce kollarımı arkadan tuttu. Yere yatırmaya çalıştı. Düşmem için ayaklarıma tekme atıyordu. Yere düşünce nefesim kesildi. ‘Tamam yapmayın, karakola geleceğim’ dememe rağmen yere yatırmaya çalışıyordu. Çevredeki insanlar müdahale etti. Ben asla polisler kufür etmedim.” İstanbul Valiliği olayla ilgili açılan soruşturma kapsamında 2 polis memurunun görevden uzaklaştırıldığını açıklamıştı. 21 Ağustos 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden, 2 polis memurunun göreve iade edildikleri öğrenildi.

- Şırnak’ın Cizre ilçesinde 23 Eylül 2020 tarihinde maske takmadığı gerekçesiyle polis tarafından 1 kişinin gözaltına alındığı, bu sırada polisin fiziksel şiddetine maruz kaldığı, yüzüstü yere yatırıldığı ve ters kelepçe takılmaya çalışıldığı öğrenildi. Basında yer alan görüntülerde olay yerine gelen diğer polis memurlarının tepki gösteren kişilere müdahale ettiği ve bir polisin havaya ateş açtığı görülmektedir. Gözaltına alınan kişinin ismi ve akıbeti öğrenilemedi.

- 12 Aralık 2020 tarihinde Samsun'un Canik ilçesinde Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemlere ilişkin yapılan yol denetimi sırasında Gökhan Pala isimli bir kişi ile polis arasında tartışma çıktığı ve 1 polis memurunun Gökhan Pala'ya yumruk attığı öğrenildi. Maruz kaldığı fiziksel şiddet sonucu Gökhan Pala'nın burnunun kırıldığı ve iç kanama geçirdiği bildirildi. Gökhan Pala, basında yer alan açıklamasında şunları belirtti: "Yolda çevirme vardı, bizi de durdurdular. Sigara içiyordum arabada, maskem de takılı değildi. Maske takmadığım için ceza uyguladılar, ben de imza atmak istemediğimi söyledim. Motosikletli yunus polisi geldi, bana ters ters bakmaya başladı. Ben de rahatsız oldum, 'Ne bakıyorsun, bir şey mi oldu?' dedim. Cevap vermedi, arabayı ve beni aradı, ters hareketler yaptı. Bu sırada esnaf olduğumu söyledim ve dükkanıma çaya çağırdım. Bana sorular sorarak, beni kışkırtmaya çalıştı, sınırlarımı zorlamaya çalıştı. Ama ben ne küfrettim ne de argo bir kelime kullandım. 'Geleceğim sana çay içmeye' diyerek kafa salladı. Arabaya binerken, 'sivil hayatta gel yanımıza, gör nasıl bir insan olduğumuzu' dedim. Bu sırada kendisi bana yumruk attı (...) Hastaneye gittim, muayene oldum ve rapora, 'çizik var' yazıp yolladılar. Oradaki doktordan da şikayetçiyim. Ertesi sabah yüzüm falan şişmişti, başım ağrıyordu. Tekrar Eğitim ve Araştırma Hastanesine gittim ve burnumda kırık olduğunu, iç kanama olduğunu söylediler. Tüm raporlarımı aldım ve bana yumruk atan polis memurundan şikayetçi oldum." Söz konusu polis memuru hakkında valilik tarafından soruşturma başlatıldığı öğrenildi.

2021

2 ayrı olayda 1'i çocuk 5 kişi işkence ve diğer kötü muameleye maruz kalmıştır. 2 olayın faili de polistir.

Tespit Edilen Vakalar

- 13 Mayıs 2021 tarihinde Batman'da bulunan Salih Özdemir Parkı'nda V. Ş. (15) isimli bir çocuğun Covid-19 salgını kapsamındaki sokağa çıkma yasağını ihlal ettiği gerekçesiyle polislerin ve bekçilerin fiziksel şiddetine maruz kaldığı öğrenildi. 'Görevli memura mukavemet etme'

iddiasıyla gözaltına alınan V. Ş.'nin polisteki ifade işlemlerinin ardından serbest bırakıldığı öğrenildi.

- 14 Mayıs 2021 tarihinde Siirt'in Şirvan ilçesinde bir fırında çalışan M. E. ile B. E. isimli 2 kişi ile fırında bulan H. İ., Ö. F. İ. isimli 2 kişinin bekçilerin işkence ve diğer kötü muamelesine maruz kaldığı öğrenildi. Karakola götürülmelerine rağmen gözaltı kaydı yapılmayan 4 kişinin Covid-19 salgını kapsamında alınan tedbirleri ihlal ettikleri gerekçesiyle idari para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldığı bildirildi.

3. CEZAEVLERİ

Adalet Bakanlığı'nın şeffaflıktan uzak yaklaşımı nedeniyle Covid-19 salgını sırasında cezaevlerinde tam olarak nelerin yaşandığını tespit etmenin imkanı yoktur. Cezaevlerinde kaç mahpusa Covid-19 testi yapıldığına, kaç testin pozitif çıktığına, durumu ağır olduğu için kaç mahpusun hastaneye kaldırıldığına, kaç mahpusun Covid-19 nedeniyle yaşamını yitirdiğine dair hiçbir açıklama bulunmamaktadır.

Bu başlık altında yer verilen tespitler, mahpusların avukatları, aileleri aracılığıyla yaptıkları ve basında yer alan açıklamalarına, hak örgütlerinin hazırladığı raporlara dayanmaktadır.

Covid-19'un Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 tarihinde küresel salgın (pandemi) olarak tanımlanmasının hemen ardından Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi (CPT) 20 Mart 2020 tarihinde Covid-19 salgını bağlamında özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilere yönelik muameleye ilişkin 10 maddeden oluşan ilkeler bildirisini yayınladı.

CPT, alınacak koruyucu önlemlerin, hiçbir zaman özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiler için insanlık dışı veya onur kırıcı muamele ile sonuçlanmaması gerektiğini belirtti. Söz konusu bildirisinin 4. maddesinde "Covid-19'un yayılmasını önlemek için özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilere yönelik alınan her türlü kısıtlayıcı tedbirin yasal bir dayanağı olmalı, bu tip tedbirler gerekli, orantılı, insanlık onuruna saygılı ve belirli bir süreyle sınırlandırılmış olmalıdır. Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilere, anladıkları bir dilde, bu tür önlemler hakkında kapsamlı bilgi verilmelidir" denmektedir. Bildirisinin 7. maddesi ise şu şekildedir: "Gerekli olmayan faaliyetleri askıya almak meşru ve makul olmakla birlikte, özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin

temel hakları salgın sırasında bütünüyle korunmalıdır. Bu kural özellikle yeterli kişisel hijyen (sıcak su ve sabuna erişim dahil) ve açık havaya günlük erişim hakkını (en az bir saat) kapsamaktadır. Ayrıca, ziyaretler de dahil olmak üzere, dış dünyayla temasa ilişkin getirilen tüm kısıtlamalar, alternatif iletişim araçlarına (telefon veya internet üzerinden sesli konuşma gibi) erişimi arttırarak telafi edilmelidir."⁵

Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Yüksek Komiseri Michelle Bachelet ise 25 Mart 2020 tarihinde yaptığı açıklamada bir sağlık krizinde alınan önlemlerin alıkonulan kişilerin yeterli yiyecek ve su hakları da dahil olmak üzere temel haklarını kısıtlamaması gerektiğini, avukata ve doktora erişim de dahil olmak üzere, alıkonulan kişilere kötü muameleye karşı önlemlere de tam olarak uyulması gerektiğini belirtti.⁶

BM İşkenceyi Önleme Alt-Komitesi (SPT), 30 Mart 2020 tarihinde Covid-19 salgını sırasında özgürlüklerinden mahrum bırakılmış kişilerin korunması için hükümetlerin ve bağımsız gözlemcilerin atması gereken adımlara ilişkin tavsiyelerini açıkladı. SPT, hastalığın yayılmasının engellenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılanların yeterli derecede sağlık hizmetinden faydalanması, aileleri ve dış dünya ile temaslarını devam ettirebilmeleri için gerekli önlemleri alınmasını tavsiye etti. SPT, ayrıca ulusal önleme mekanizmalarının salgın sırasında da görevlerine devam etmesi gerektiğini belirtti.⁷

Gerek CPT, gerek SPT ve gerekse de BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri tarafından dikkat çekilen olması gereken hususlar ile Türkiye'deki cezaevlerinde yaşananlar arasında büyük bir fark vardır. Covid-19 salgını süresince gerekli önlemlerin ya hiç alınmadığı ya da alınan önlemlerin oldukça yetersiz kaldığı görülmektedir. Covid-19 salgını nedeniyle alınması gereken kısıtlayıcı tedbirleri telafi edecek adımlar ya hiç atılmamıştır ya da yine atılan adımlar oldukça yetersizdir.

⁵ <https://rm.coe.int/16809cfa4b>

⁶ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25745>

⁷ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25756&LangID=E>

Daha da önemlisi, Türkiye’de cezaevleri hak ihlallerinin en yoğun yaşandığı alanların başında gelmekteyken, bu durum Covid-19 salgınıyla daha da ağırlaşmıştır. Covid-19 salgını gerek alınan gerekse de alınması gerektiği halde alınmayan önlemler nedeniyle önemli bir hak ihlali kaynağı olmuştur. Covid-19 salgını adeta mahpusların sahip oldukları hakları kısıtlayan ve onlar üzerindeki baskıyı artıran yeni bir “normalin” teşkili için bir fırsat olarak kullanılmıştır.

Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemler kapsamında normalde ayda üç kez kapalı ve bir kez de açık yapılan aile görüşleri ve avukat ziyaretleri 15 Mart 2020 ile 1 Haziran 2020 tarihleri arasında Adalet Bakanlığı tarafından alınan kararlar uyarınca yasaklanmıştır. 1 Haziran 2020 tarihinde sonra, avukat görüşleri serbest bırakılırken, aile görüşleri ayda bir ve 2 kişi ile sınırlı olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Mahpusların açık görüş hakkını kullanabilmelerine ilişkin düzenleme ise 1 Aralık 2021 tarihinde yapılmıştır.

Covid-19 bağlamında belirtilmesi gereken bir diğer husus, Türkiye genelindeki cezaevlerinin birçoğunda tespit edilen fiziksel yetersizliklerdir.

En başta birçok cezaevinin fiziki koşulları Covid-19 gibi bir salgın karşısında oldukça yetersiz kalmaktadır. Covid-19’un hızlı ve kolay bulaşan bir hastalık olması gerçeğine rağmen, cezaevlerindeki koşullarda kapasitenin üstünde mahpus tutulmaktadır. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre 1 Şubat 2022 tarihi itibarıyla Türkiye genelindeki cezaevlerinin kapasitesi 270.008’dir.⁸ Buna karşın cezaevlerindeki toplam mahpus sayısı 303.389’dur.⁹

Cezaevlerindeki kapasite sorununun yanı sıra, Covid-19 için hijyenin ve güçlü bir bağışıklık sisteminin önemi, bizzat Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalarda belirtilmesine rağmen, çok sayıda cezaevinde mahpuslara verilen sıcak ve soğuk suya kota getirildiği,

mahpuslara düzenli sıcak su verilmediği, kimi cezaevlerinde musluklardan akan suların kirli olduğu, mahpuslara verilen yemeklerin yeterli, hijyenik ve besleyici olmadığı görülmektedir. Özellikle kış aylarında mahpusların tutulduğu koşullarda kaloriferlerin gerektiği şekilde yakılmaması da önemli bir sorundur. Ayrıca salgının başladığı tarihten itibaren cezaevi idareleri tarafından bireysel hijyen için gerekli malzemeler (dezenfektan, maske, sabun, temizlik malzemesi) mahpuslara ya hiç verilmemiş, veya verilmiş olsa bile az ve düzensiz bir şekilde verilmiştir. Bunun yanı sıra cezaevi kantinlerinde bu malzemelerin normal fiyatlarının çok üzerinde satıldığı ve bu nedenle birçok mahpusun bunları satın alamadığı görülmektedir.

Yine bu bağlamda koğuş aramaları sırasında infaz koruma memurlarının sosyal mesafe kurallarına gerektiği gibi uymadığı, maske ve eldiven kullanmadığı yönünde mahpuslardan çok sayıda şikâyet geldiği tespit edilmiştir.

Mahpusların cezaevlerinde maruz kaldığı en temel hak ihlallerinden biri olan sağlık hakkına erişim, Covid-19 salgını sırasında daha da ağırlaşmıştır. Covid-19 şüphesi olan mahpuslara zamanında test yapılmadığı, testi pozitif çıkan mahpusların durumları ağırlaşmadığı sürece hastaneye götürülmediği, hasta ve temaslı mahpusların diğer mahpuslardan gerektiği gibi izole edilmediği görülmüştür. Belirttiğimiz gibi, cezaevlerindeki aşılama ile ilgili ise neredeyse hiçbir bilgiye sahip değiliz.

Ayrıca Covid-19 testi pozitif çıkan veya hastane ve mahkeme dönüşü mahpusların konulduğu karantina koşulları da başlı başına bir sorun teşkil etmektedir. Bu koşullar kapasite açısından oldukça yetersizdir. Bundan dolayı da karantina koşullarında herhangi bir önlem alınmadan hastalık şüphesi olan mahpuslar ile mahkeme veya hastaneye gidip dönen mahpuslar aynı yerde tutulacak şekilde kapasitenin üstünde mahpus tutulmaktadır. Ayrıca mahpusların karantina koşullarında tutuldukları sürenin

⁸ <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik-genel-bilgi>

⁹ <https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/istatistik/istatistik-2.pdf>

koşuşa getirilen her yeni mahpusla birlikte yeniden başlatıldığı ve bu nedenle kimi durumlarda mahpusların oldukça uzun süreler bu koşuşlarda tutulduğuna ilişkin şikâyetler görölmektedir. Buna ek olarak, hasta veya hastalık şüphesi olan mahpusların konulduğu bu koşuşlarda gerekli hijyen önlemlerinin alınmadığı, mahpusların yanlarına temel ihtiyaçlarını karşılayacak eşyalar (su ısıtıcısı, radyo, televizyon, kitap, semaver) almasına izin verilmediği de görölmektedir. Karantina koşuşlarındaki koşullar ve burada kalınacak sürelerin belirsizliği nedeniyle kimi hasta mahpuslar hastaneye gitmekten imtina etmekte ve bu nedenle de tedavileri aksamaktadır.

a. Covid-19 Nedeniyle Yaşamını Yitirdiği Tespit Edilen Mahpuslar

- 7 Nisan 2021 - Mehmet Yeter – Samsun T Tipi Cezaevi
- 13 Nisan 2020 - ismi ve hangi cezaevinde tutuldukları açıklanmayan 2 mahpus
- 21 Mayıs 2020 - Adar Sarıbaş - İstanbul Silivri 8 Nolu L Tipi Cezaevi
- 19 Eylül 2020 - Takiyettin Özkahraman – Ağrı Patnos L Tipi Cezaevi
- 4 Ekim 2020 - Muhammed Emir - Maraş Elbistan E Tipi Kapalı Cezaevi
- 12 Ekim 2020 - Yunus Gökgöz - İzmir Kırıklar F Tipi Cezaevi
- 15 Kasım 2020 - Hüseyin Özen – Bursa H Tipi Cezaevi
- 18 Ocak 2021 - Metin Yücel – Düzce T Tipi Cezaevi
- 30 Ocak 2021 - Kahraman Sezer – İskenderun T Tipi Cezaevi
- 13 Şubat 2021 - Ersoy Karamustafa – Manisa T Tipi Cezaevi
- 3 Mart 2021 - Önder Ateş – Samsun T Tipi Cezaevi

- 2 Mayıs 2021 - Şerif Vatansever – Kocaeli 2 Nolu T Tipi Cezaevi
- 4 Mayıs 2021 - Ali Orhan – Afyon Bolvadin T Tipi Cezaevi
- 12 Mayıs 2021 - Erdal Kılınç – İstanbul Silivri 5 Nolu L Tipi Cezaevi
- 12 Şubat 2022 - Şahin Adanur – Mersin Anamur T Tipi Cezaevi
- 13 Şubat 2022 - Nusret Muğla – Manisa T Tipi Cezaevi.

4. DÜŞÜNCE VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 19/2. maddesine göre, ifade özgürlüğü, her türlü bilginin ve fikirlerin araştırılması, edinilmesi ve yayılması özgürlüğünü içerir. BM İnsan Hakları Komitesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin düşünce ve ifade özgürlüğünü düzenleyen 19. maddesi ile ilgili olarak yaptığı 34 Sayılı Genel Yorum'un 2. paragrafında ise "ifade özgürlüğü, insan haklarının geliştirilmesi ve korunması için elzem olan şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin hayata geçirilmesi için gerekli bir koşuldur" denmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ifade özgürlüğünün içinde, halkın özellikle kamu çıkarını ilgilendiren konularda yeterli biçimde bilgilendirilmesi hakkının da olduğu kanısındadır. TİHV olarak 29 Mart 2020 tarihinde yaptığımız açıklamada belirttiğimiz gibi böylesi olağan dışı koşullarda içinde bulunulan durumun boyutları ve sonuçları ne denli ağır olursa olsun, gerçeklerin herkes tarafından açık bir şekilde bilinmesi en temel yurttaş hakkıdır. Bu hak, demokratik bir toplumda hem alınan tedbirlerin toplumsal onayı hem de bu tedbirlerin doğru ve etkin biçimde uygulanabilmesi için ama daha da önemlisi toplumun şeffaflık talebinde bulunabilmesi ve yönetime hesap sorabilir olması için vazgeçilmez ve zorunlu koşuldur.

İlk vakanın tespit edildiği 11 Mart 2020 tarihinden itibaren Covid-19 salgını ile mücadele kapsamında alınan önlemleri eksik ve yetersiz bulan, vaka ve ölüm sayılarına dair paylaşılan bilgilerin gerçeği yansıtmadığını düşünen pek çok kişi ve kuruluş en temel yurttaşlık haklarını kullanarak daha fazla bilgi ve şeffaflık talep ettiler, eleştirdiler, itirazda bulundular. Maalesef aşağıda aktarılan çok sayıda ihlale maruz kaldılar.

a. Sosyal Medya Paylaşımlarına İnceleme ve Gözaltılar

Covid-19 salgını ile mücadele kapsamında alınan önlemler ve sokağa çıkma yasakları sonucu toplumun evde geçirdiği sürenin artması, yanı sıra basın üzerindeki iktidar baskısı ve denetimi, şeffaf olmayan kriz yönetimi gibi nedenler toplumu bilgi edinmek için elde kalan tek mecraya, yani sosyal medyaya yöneltti. Özellikle de salgın ile ilgili sosyal medya paylaşımlarında büyük bir artış oldu. Buna paralel olarak 'halkı korku, panik ve endişeye sevk etmek', 'yetkili ve sorumlu kuruluşlar ile kişileri kamuoyu nezdinde hedef göstermeyi amaçlamak', 'halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek', 'kanunlara uymamaya tahrik' gibi gerekçeler ile söz konusu paylaşımlar hakkında inceleme başlatıldı ve çok sayıda kişi gözaltına alındı ve tutuklandı.

28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla Covid-19 ile ilgili paylaşımlar nedeniyle en az 7.128 sosyal medya hesabı incelendi, 496 kişi gözaltına alındı ve 10 kişi ise tutuklandı.

2020

İçişleri Bakanlığı, ilk vakanın tespit edildiği 11 Mart 2020 tarihinden itibaren Covid-19 salgını ile ilgili olarak Türkiye genelinde 7.127 sosyal medya hesabının incelendiğini, 496 kişinin gözaltına alındığını ve 10 kişinin tutuklandığı bilgisini kamuoyu ile paylaştı.¹⁰ İçişleri Bakanlığı sosyal medya hesaplarına dair incelemelerle ilgili daha sonraki tarihlerde yaptığı açıklamalarda Covid-19 ile ilgili paylaşımlara dair bir detay belirtmemiştir.

Tespit Edilen Vakalar

- 11 Mart 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden, Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından 'corona virüsü ile ilgili kamuoyunu endişeye düşürme amaçlı paylaşımlar yaptıkları'

¹⁰ "Covid-19 paylaşımı yapan 7 bin 127 hesap hakkında çalışma yapıldı", Birgün, 5 Mayıs 2020, <https://www.birgun.net/haber/covid-19-paylasimi-yapan-7-bin-127-hesap-hakkinda-calisma-yapildi-299632>

iddiasıyla 29 kişi hakkında işlem yapıldığı öğrenildi.

- 23 Mart 2020 tarihinde Adana'da 31 kişi Covid-19 salgını ile ilgili sosyal medya paylaşımlarında 'halk arasında korku ve panik yarattıkları' ve 'halkı kin ve düşmanlığa tahrik ettikleri' iddiasıyla gözaltına alındı.
- 29 Mart 2020 tarihinde Hatay'da Malik Baran Yılmaz isimli bir kişi Covid-19 salgını ile ilgili yaptığı "beni bu virüs öldürmez, beni senin bu düzenin öldürür" şeklindeki sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek gözaltına alındı. Malik Baran Yılmaz aynı gün içinde sevk edildiği mahkeme tarafından adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.
- DiSK/Tekstil İşçileri Sendikası Gaziantep Bölge Temsilcisi Mehmet Türkmen, Covid-19 salgınına rağmen çalışmak zorunda bırakılan işçilerle ilgili sosyal medya paylaşımı nedeniyle 3 Nisan 2020 tarihinde gözaltına alındı. Mehmet Türkmen, aynı gün içinde savcılık ifadesinin ardından serbest bırakıldı.
- İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencisi Ata Egemen, 30 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından başlatılan bağış kampanyası ile ilgili sosyal medya paylaşımı gerekçe gösterilerek gözaltına alındı. Ata Egemen 31 Mart 2020 tarihinde savcılık ifadesinin ardından serbest bırakıldı.
- Gazeteci Hakan Gülseven 31 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından başlatılan bağış kampanyası ile ilgili sosyal medya paylaşımı gerekçe gösterilerek İstanbul'da gözaltına alındı. Hakan Gülseven aynı gün içinde serbest bırakıldı.
- Sosyal medya hesabında yer alan "Ey İBAN edenler" şeklindeki ifade nedeniyle gözaltına alınan gazeteci Hakan Aygün, 3 Nisan 2020 tarihinde sevk edildiği mahkeme tarafından 'Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama' ile 'hakaret' iddialarıyla tutuklandı.

2021

Tespit Edilen Vaka

- 20 Mayıs 2021 tarihinde basında yer alan haberlerden, Urfa'nın Viranşehir ilçesinde Cumhuriyet Savcısı olarak görev yapan Eyüp Akbulut'un Covid-19 salgını sürecinde alınan önlemlere dair eleştirilerini sosyal medyada yayınladığı için hakkında soruşturma başlatan Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) 2. Dairesi tarafından geçici olarak görevinden uzaklaştırıldığı öğrenildi.

b. Haklarında Soruşturma Açılan, Gözaltına Alınan ve Tutuklanan Gazeteciler

Covid-19 salgını ile ilgili yaptıkları haberler ve sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek çok sayıda gazeteci hakkında soruşturma açıldı. 28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla gözaltına alınan toplam gazeteci sayısı 11, tutuklanan gazeteci sayısı ise 1'dir. Ayrıca gözaltına alınan 1 fotoğraf sanatçısı bulunmaktadır.

Tespit Edilen Vakalar

- Haberimizvar isimli haber sitesinin Genel Yayın Yönetmeni İdris Özyol ve Genel Yayın Koordinatörü Ebru Küçükaydın Covid-19 salgını ile ilgili haber sitesinde yer alan bir haber gerekçe gösterilerek 14 Mart 2020 tarihinde Antalya'da gözaltına alındı. İfade işlemlerinin ardından 2 gazeteci serbest bırakıldı. Söz konusu haberin siteden kaldırıldığı öğrenildi.
- Bartın'da yayın yapan Halk gazetesi ve Pusula gazetesinin sahibi Mustafa Ahmet Oktay ile Yazı İşleri Müdürü Eren Sarıkaya 19 Mart 2020 tarihinde Covid-19 salgını ile ilgili gazetede yer alan bir haber nedeniyle gözaltına alındı. 2 gazeteci aynı gün içinde sevk edildikleri mahkeme tarafından serbest bırakıldı.
- SES Kocaeli Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni İsmet Çiğit ve gazetenin yazarı Güngör Aslan, gazetenin internet sitesinde Covid-19 salgını ile ilgili çıkan bir haber gerekçe gösterilerek 22 Mart 2020 tarihinde gözaltına

alındı. Gözaltına alınan 2 gazeteci polisteki ifade işlemlerinin ardından serbest bırakıldı.

- Gazeteci Hakan Gülseven 31 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından başlatılan bağış kampanyası ile ilgili sosyal medya paylaşımı gerekçe gösterilerek İstanbul'da gözaltına alındı. Hakan Gülseven aynı gün içinde serbest bırakıldı.

- Sosyal medya hesabında yer alan "Ey İBAN edenler" şeklindeki ifade nedeniyle gözaltına alınan gazeteci Hakan Aygün, 3 Nisan 2020 tarihinde sevk edildiği mahkeme tarafından 'Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşışılama' ile 'hakaret' iddialarıyla tutuklandı. Hakan Aygün hakkında açılan davanın 6 Mayıs 2020 tarihinde görülen ilk duruşmasında tahliye edildi.

- 23 Mart 2020 tarihinde İstanbul'un Bakırköy ilçesindeki Özgürlük Meydanı'nda Nursel Tanrıverdi'nin KHK ile ihraç edildiği işine geri dönmek için yaptığı eylemi takip eden Net Haber Ajansı muhabiri Necdet Özsaygın, 65 yaş üstü olduğu gerekçesiyle polis tarafından gözaltına alındı. Necdet Özsaygın'ın 3 bin 150 TL para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldığı öğrenildi.

- 31 Mart 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden Gazeteci Ahmet Kanbal hakkında Covid-19 salgını ile ilgili yaptığı haberler nedeniyle 'halkı kin ve düşmanlığa sevk etmek' iddiasıyla soruşturma açıldığı ve ifade vermek üzere Mardin Emniyet Müdürlüğü'ne çağrıldığı öğrenildi.

- 31 Mart 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden Van'da gazetecilik yapan Oktay Candemir hakkında Covid-19 salgını ile ilgili yaptığı bir haber nedeniyle soruşturma açıldığı öğrenildi.

- Rize'de yayınlanan Nabız gazetesinin sahibi ve Çağdaş Gazeteciler Derneği Rize Şubesi Başkanı Genççağ Karafazlı ve gazetenin muhabiri Doğan Can İlek ile www.flash53 isimli internet sitesinin İmtiyaz Sahibi Hasan Fehmi Demir hakkında Covid-19 salgını ile ilgili haberleri nedeniyle Rize Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma açıldığı ve 3 kişinin ifadeye çağrıldığı öğrenildi.

- 11 Nisan 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden 10 Nisan 2020 tarihinde Covid-19 salgınına ilişkin alınan önlemler kapsamında 31 ilde sokağa çıkma yasağının ilan edileceğinin açıklanmasının ardından Adana'da sokaklarda oluşan izdihamı görüntüleyen fotoğraf sanatçısı Fadime Aygün'ün bekçiler tarafından gözaltına alındığı öğrenildi. Fadime Aygün, basında yer alan ifadelerinde gözaltına alındıktan sonra bindirildiği polis aracında beş kişi olduklarını, sadece bir bekçide maske olduğunu, karakoldayken bir kavgadan dolayı getirilenlerin olduğunu, gerek bu kişilerde gerekse kolluk görevlilerinde maske dahil salgından korunmak için ciddi bir önlem olmadığını belirtti. Fadime Aygün ayrıca şunları belirtti: "İki saat kadar karakolda bekletildim. Yakınlarıma haber verilmedi. Gözaltına alınma ve salıverilme tutanağı tutulmadı. Bana herhangi bir belge imzalatılmadı. Adli muayeneye götürülmedim. Serbest bırakılmadan önce çektiğim fotoğraflar silindi."

- 24 Nisan 2020 tarihinde Kocaeli Koz gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Gökhan Karabulut, Kocaeli İl Sağlık Müdürü'nü eleştiren haberler gerekçe gösterilerek gözaltına alındı. Gökhan Karabulut, aynı gün içinde sevk edildiği mahkeme tarafından serbest bırakıldı.

- 29 Nisan 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden, pandemi hastanesi olarak kullanılan Tekirdağ Devlet Hastanesi'ne "izinsiz girerek işyeri dokunulmazlığını ihlal ettiği" iddiasıyla gözaltına alınan gazeteci Ferhat Akgün sevk edildiği mahkeme tarafından soruşturma tamamlanana dek konutu terk etmeme şartıyla serbest bırakıldı.

c. Habere Erişim Yasağı

28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla Covid-19 salgını ve bu kapsamda alınan önlemlere ilişkin mahkeme kararlarıyla erişim engeli getirilen haber sayısı 193'tür.

2020

Covid-19 salgını ve bu kapsamda alınan önlemlere ilişkin en az 5 habere erişim mahkeme kararlarıyla engellendi.

Tespit Edilen Vakalar

- www.rizenabiz.com haber sitesinde yayınlanan “Çaykurda Paket Paket Korona! Koronaya yakalanan ÇAYKUR işçisi isyan etti” başlıklı habere Rize Sulh Ceza Hakimliği tarafından 13 Nisan 2020 tarihinde erişim engeli getirildiği öğrenildi.

- Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü’nün Covid-19 test kiti satın aldığı şirketin yönetim kurulu başkanına ait şirketlerin, manipülatif işlemleri nedeniyle borsada işlem yapmasının Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yasaklanmasına ve şirketin icra kurulu başkanının AKP il yöneticisi olmasına ilişkin, <https://www.cumhuriyet.com.tr/> sitesinde yayınlanan habere erişimin İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği’nin 15 Eylül 2020 tarihli kararıyla engellendiği öğrenildi.

- Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Mengücek Gazi Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde hastane kantininin, Covid-19 vakalarının artışı nedeniyle revire çevrilmesine ilişkin <https://tele1.com.tr/> ve <https://dokuz8haber.net/> sitelerinde yer alan haberlerin Erzincan Sulh Ceza Hakimliği tarafından 17 Eylül 2020 tarihinde erişime engellendiği öğrenildi.

- Covid-19 salgını döneminde ameliyathane kullanım ücretlerini artıran özel hastanelere soruşturma açılmasıyla ilgili, Sözcü gazetesine ait <https://www.sozcu.com.tr/> internet sitesinde yer alan bir habere Samsun 2. Sulh Ceza Hakimliği’nin 23 Eylül 2020 tarihli kararı ile kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle erişim engeli getirildiği öğrenildi.

2021

Covid-19 salgını ve bu kapsamda alınan önlemlere ilişkin en az 188 habere erişim mahkeme kararlarıyla engellendi.

Tespit Edilen Vakalar

- Uşak Valisi’nin Covid-19 kapsamında alınan önlemlerin denetimi sırasında sokakta gördüğü kişilere bağırmasıyla ilgili haberler de dahil 133 ayrı habere Antalya 1. Sulh Ceza Hakimliği’nin 5

Temmuz 2021 tarihli kararları ile kişilik hakları ihlali gerekçesiyle erişim engeli getirildiği öğrenildi.

- Sağlık Bakanlığı tarafından açılan bir ihale ile ilgili toplam 55 ayrı habere Ankara Batı 2. Sulh Ceza Hakimliği’nin 5 Temmuz 2021 tarihli kararları ile kişilik hakları ihlali gerekçesiyle erişim engeli getirildiği öğrenildi.

d. TV Kanalına İdari Yaptırım ve Haber Durdurma

28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla programlardaki ifade ve yorumlar gerekçe gösterilerek Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından 1 televizyon kanalına 3 kez program durdurma cezası, 1 televizyon kanalına ise idari para cezası verildi.

Tespit Edilen Vakalar

- 16 Nisan 2020 tarihinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), FOX TV ana haber sunucusu Fatih Portakal’ın 30 Mart, 31 Mart ve 1 Nisan 2020 tarihinde Covid-19 salgını ile ilgili yaptığı yorumlarda ‘halkı kin ve düşmanlığa sevk ettiği’ gerekçesiyle FOX TV’ye üst limitten idari yaptırım uygulanmasına ve 3 kez program durdurma cezası verilmesine karar verdi.

- 13 Ağustos 2020 tarihinde RTÜK, KRT TV kanalına 19 Haziran 2020 tarihinde yayınlanan “Gündem Özel” programının konuğu olan Serdar Savaş’ın Covid-19 salgını sürecinde okulların açılmasına dair eleştirel ifadeleri nedeniyle idari para cezası verdi.

e. Haklarında Soruşturma Açılan Kurumlar, Yöneticileri ve Gözaltılar

28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla hakkında soruşturma açılan kurum sayısı 5 (3 Tabip Odası ve 2 Baro), gözaltına alınan kurum yöneticisi ise 2’dir (2 Tabip Odası yöneticisi). Ayrıca hakkında soruşturma açılan kurum üyesi sayısı 17 kişidir.

Tespit Edilen Vakalar

- Van-Hakkari Tabip Odası Başkanı Özgür Deniz Değer, Covid-19 salgını ve cezaevlerindeki risk ile ilgili verdiği bir röportaj nedeniyle hakkında açılan soruşturma kapsamında 24 Mart 2020 tarihinde Van Emniyet Müdürlüğü'ne giderek ifade verdi.
- Mardin Tabip Odası Başkanı Osman Sağlam, Covid-19 salgınıyla ilgili yaptığı açıklama nedeniyle ve Mardin İl Sağlık Müdürlüğü'nün şikayeti üzerine hakkında açılan soruşturma kapsamında 27 Mart 2020 tarihinde Mardin İl Emniyet Müdürlüğü tarafından ifadeye çağrıldı.
- Urfa Tabip Odası Başkanı Ömer Melik hakkında Covid-19 salgını ile ilgili Tabip Odası tarafından hazırlanan rapor gerekçe gösterilerek Urfa Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 'halkı korku ve paniğe sevk etmek' iddiasıyla soruşturma açıldı. Dr. Ömer Melik, 8 Nisan 2020 tarihinde savcılığa giderek ifade verdi.
- 27 Nisan 2020 tarihinde ise Urfa Tabip Odası'na ait resmi sosyal medya hesaplarından yapılan Covid-19 ile ilgili mesleki paylaşımlar nedeniyle haklarında tekrar soruşturma açılan Urfa Tabip Odası Başkanı Ömer Melik ve Genel Sekreteri Osman Yüksekayla ifade vermek üzere gittikleri Urfa İl Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltına alındılar. Aynı gün içinde mahkemeye sevk edilen Melik ve Yüksekayla, adli kontrol şartı ve yurt dışına çıkış yasağı ile serbest bırakıldılar.
- Diyanet İşleri Başkanı'nın LGBTİQ+'ları hedef gösteren açıklamasını eleştiren bir açıklama yaptıkları nedeniyle 27 Nisan 2020 tarihinde Ankara Barosu hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 'halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri aşağılama' suçundan soruşturma açıldı. Soruşturma sonucunda dönemin Baro Başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında açılan davanın görülmesine devam edilmektedir.
- Diyanet İşleri Başkanı'nın LGBTİQ+'ları hedef gösteren açıklamasını eleştiren bir açıklama yaptıkları nedeniyle 28 Nisan 2020 tarihinde Diyarbakır Barosu hakkında Diyarbakır

Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 'halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri aşağılamak' suçundan soruşturma açıldı.

- 27 Nisan 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden, Mersin Halkevi üyeleri hakkında 17 Nisan 2020 tarihinde Covid-19 salgını ile ilgili İl Sağlık Müdürlüğü önünde yapılan eylem gerekçe gösterilerek 'halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama' suçlamasıyla Mersin Cumhuriyet Başsavcılığı'nca bir soruşturma başlatıldığı öğrenildi.

f. Haklarında Soruşturma Açılan Milletvekilleri

28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla Covid-19 ile ilgili yaptıkları açıklamalar gerekçe gösterilerek hakkında soruşturma açılan milletvekili sayısı 2'dir.

Tespit Edilen Vakalar

- HDP Kocaeli milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, 25 Mart 2020 tarihinde sosyal medya hesabından yaptığı bir paylaşım ile Ankara Sincan 2 Nolu L Tipi Cezaevi'nde 1 mahpusun Covid-19 testinin pozitif çıktığını duyurdu. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bir açıklama yaparak söz konusu iddiayı yalanladığı ve Ömer Faruk Gergerlioğlu hakkında 'halk arasında endişe, korku ve panik yaratmak' iddiasıyla soruşturma başlattığı öğrenildi.
- 30 Mart 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından HDP Diyarbakır milletvekili Remziye Tosun hakkında Covid-19 salgını ile ilgili yaptığı konuşma nedeniyle soruşturma açıldığı öğrenildi.

5. TOPLANMA VE GÖSTERİ YAPMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye’de tespit edilen ilk Covid-19 vakasının Sağlık Bakanlığı tarafından açıklandığı 11 Mart 2020 tarihinden bugüne kadar geçen 2 yılda, temel hak ve özgürlüklerin ihlalinin salgın gerekçe gösterilerek ağırlaşması, siyasal iktidarın salgın ile mücadeleyi önleme ve koruma sorunu olarak değil de militarist bir zihniyetle güvenlik sorunu haline getirişinin bir kanıtıdır. Covid-19 salgını boyunca yurttaşların toplantı ve gösteri özgürlüğü, gerek kolluk kuvvetlerinin müdahalesi, gerek mülki idarelerin yasaklama kararları gerekse de salgına ilişkin tedbirlere uyulmadığı iddiasıyla uygulanan cezalarla ihlal edilmiştir.

Türkiye’de bir süreden beri mülki idare amirleri (vali ve kaymakamlar) 5442 Sayılı İller İdaresi Kanunu’nun 11/C maddesine ve 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun 17. maddesine dayanarak açık ve kapalı alanlarda yapılacak tüm eylem ve etkinlikleri yasaklamaktadırlar. En fazla 30 güne kadar alınabilen bu yasak kararlarını kesintisiz biçimde art arda getirerek aylarca hatta yıllarca sürdürerek demokratik bir toplumun ayrılmaz unsuru ve vazgeçilmez koşulu olan toplanma hakkını/özgürlüğünü ilga etmektedirler. Bazı il ve ilçelerde mülki idare amirleri eylem ve etkinliklerin yasaklanmasına Covid-19 salgınına da gerekçe göstermişlerdir.

11 Mart 2020 – 28 Şubat 2022 tarihleri arasında toplanma ve gösteri yapma özgürlüğünün Covid-19 gerekçesiyle ihlal edilmesine ilişkin ayrıntılar aşağıdaki gibidir.

a. Mülki İdare Amirleri Tarafından Alınan Yasaklama Kararları

Mülki idare amirleri il ve ilçelerde eylem ve etkinlikleri yasaklama kararlarında sunulan gerekçeler, genellikle kes-yapıştır yöntemiyle birbirini tekrar eden ifadelerden oluşmaktadır. Standart bir yasaklama kararında sıralanan

gerekçeler “Cumhuriyetin temel nitelikleri, devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması, genel sağlığın korunması, Koronavirüs salgınının yayılmasının önlenmesi, meydana gelebilecek olası provokasyonların ve yaşanması muhtemel toplumsal olayların önlenmesi”¹¹ şeklindedir. Her ne kadar gerekçeler arasında “genel sağlığın korunması”, “Koronavirüs salgınının yayılmasının önlenmesi” ifadeleri yer alsın da yasaklama kararlarının doğrudan salgını önlemek amacıyla alınıp alınmadığı gerekçelerin çeşitliliği ve çokluğu nedeniyle tespit edilememektedir.

2020 yılında 36 ilde 130 kez, 2021 yılında 26 il ve 5 ilçede 134 kez ve 2022 yılında 3 ilde 7 kez olmak üzere 11 Mart 2020-28 Şubat 2022 tarihleri arasında eylem ve etkinlikler toplam 271 kez yukarıda ifade edilen genel gerekçeler ile yasaklanmıştır.

Bununla birlikte 2020 yılında 3 ilde, 2021 yılında ise 8 il ve 2 ilçede eylem ve etkinlikler doğrudan Covid-19 gerekçesiyle yasaklanmıştır. 1 ilde sivil toplum kuruluşları, sendikalar, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları ile birlikler ve kooperatiflerin genel kurul dahil yapacakları geniş katılımlı her türlü etkinlikler 15 gün süreyle ertelendi.

2020 yılında 17 ilde il sınırları içindeki eylemlere katılmak üzere gelenlerin il sınırları içine girişlere ve başka illerde yapılacak eylem ve etkinliklere katılmak için ilden çıkışlara çeşitli sürelerde kısıtlama getirilmiştir.

2020

Salgınının önlemesine yönelik tedbirler kapsamında ilan edilen sokağa çıkma yasaklarının dışında, 3 ilde (Siirt, Kocaeli ve İstanbul) açık ve kapalı alanlarda yapılacak bütün etkinlikler 14 ile 30 gün arasında (İstanbul’da belirsiz süreli) yasaklandı.

¹¹ <http://www.hakkari.gov.tr/yasaklama-karari-18022022>

Tespit Edilen Vakalar

- Siirt Valiliği 25 Mart 2020 tarihinde yaptığı açıklama ile “Sağlık Bakanlığı bünyesindeki Koronavirüs Bilim Kurulu’nun Covid-19 hastalığının ülkemizde yayılımının önlenmesine dair tavsiye kararları alması dolayısıyla” il genelinde miting, kapalı ve açık yer toplantıları ile gösteri yürüyüşleri, basın açıklaması, çadır kurma, stant açma, oturma eylemi, imza kampanyası, anma töreni vb. tüm etkinlikleri 26 Mart 2020 tarihi ile 24 Nisan 2020 tarihleri arasında 30 gün süreyle yasakladı.

- Kocaeli Valiliği 2 Nisan 2020 tarihinde yaptığı açıklama ile, “koronavirüs salgınının halk üzerinde korku/panik oluşturabileceği ve toplu halde yapılacak her türlü eylem/etkinliklerin söz konusu virüsün yayılması açısından risk oluşturduğu” gerekçesiyle il genelinde açık ve kapalı yer toplantıları, her türlü bilimsel, kültürel, sanatsal ve benzeri toplantı ve aktiviteler, gösteri yürüyüşü, basın açıklaması, açlık grevi, oturma eylemi, stant açma, imza kampanyası, çadır kurma, meşale yakma, el ilanı/bildiri, broşür dağıtma, protesto eylemi vb. eylem ve etkinlikleri 2 Nisan 2020 ile 16 Nisan 2020 tarihleri arasında yasakladı.

- İstanbul Valiliği 11 Eylül 2020 tarihinde yaptığı açıklama ile Covid-19 salgını önlemleri kapsamında İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu kararıyla açık alanlarda yapılacak konser, gösteri, festival gibi etkinlikleri 11 Eylül 2020 itibarıyla yasaklandığını duyurdu. Valilik daha sonra yaptığı açıklama ile yasaklama kararının 14 Eylül 2020 itibarıyla uygulanacağını ilan etti.

2021

29 Nisan 2021 tarihinde başlayan Türkiye genelinde kesintisiz uygulanan sokağa çıkma yasaklarının ilanından önce çeşitli illerde valilikler ve kaymakamlıklar tarafından eylem ve etkinlikler yasaklandı. Sadece 15-20 Nisan 2021 tarihleri arasında 8 il (Aydın, Denizli, Edirne, Hakkari, İstanbul, Kocaeli, Siirt ve Van) ve 2 ilçede (Gebze ve Kartal) eylem ve etkinlikler 1 Mayıs’ı da kapsayacak şekilde 15 gün ile 1 ay arasında sürelerde yasaklandı.

Tespit Edilen Vakalar

- Aydın Valiliği 16 Nisan 2021 tarihinde yaptığı açıklama ile il genelinde geniş katılımlı her tür eylem ve etkinliği 16 Nisan 2021 itibarıyla 1 ay süreyle yasakladı.

- Denizli Valiliği 9 Şubat ve 14 Nisan 2021 tarihlerinde olmak üzere 2 kez, il genelinde açık hava toplantısı, gösteri yürüyüşü, basın açıklaması, oturma eylemi, protesto eylemi ve benzeri eylem ve etkinlikleri 1 ay süreyle yasakladı.

- Edirne Valiliği 16 Nisan 2021 tarihinde yaptığı açıklama ile il genelinde basın açıklaması, toplantı ve gösteri yürüyüşü, miting, açık hava toplantısı, yürüyüş, protesto gösterisi, oturma eylemi, açlık grevi, stant açma, çadır kurma, imza kampanyası, konser, şenlik, el ilanı/bildiri/broşür dağıtma, afiş/poster/pankart asma ve benzeri eylem ve etkinlikleri 16 Nisan 2021 itibarıyla 14 gün süreyle yasakladı.

- Gebze Sendikalar Birliği tarafından 1 Mayıs kutlaması için yapılan başvuru 16 Nisan 2021 tarihinde Gebze Kaymakamlığı tarafından eylem ve etkinliklere yönelik valilikçe alınan yasaklama kararı gerekçe gösterilerek reddedildi.

- Hakkari Valiliği 16 Nisan 2021 tarihinde il genelinde miting, açık yer toplantıları, gösteri yürüyüşleri, oturma eylemi, protesto eylemi, insan zinciri oluşturarak yapılabilecek protesto, yürüyüş ve toplanmalar, halk kürsüleri şeklinde toplantı, halk toplantıları, ses-yayın araçları ile yapılabilecek her türlü sesli ve görsel faaliyetler, açlık grevi, çadır kurma, basın açıklamaları, her türlü stant açma, imza toplama, imza kampanyası, dilek feneri, balon uçurtmak, kamu kurum ve kuruluşları hariç olmak üzere anma töreni, konser, şenlik, tiyatro, sinevizyon ve benzeri faaliyetler, meşale yakma, el ilanı, bildiri, broşür dağıtma, afiş, poster asma ve benzeri eylem ve etkinlikleri 15 gün süreyle yasakladı.

- İstanbul Valiliği 19 Nisan 2021 tarihinde yaptığı açıklama ile il genelinde geniş katılımlı her tür etkinlik 17 Mayıs 2021 tarihine kadar yasakladı.

- Kartal Kaymakamlığı miting, açık yer toplantıları, gösteri yürüyüşleri, oturma eylemi, protesto eylemi, yürüyüş ve toplanmalar, basın açıklamaları, stant açma, imza toplama, imza kampanyası, anma toplantısı, el ilanı, bildiri, broşür dağıtımı, afiş, poster asma, etiket yapıştırma ve benzeri eylem ve etkinlikleri 15 Nisan 2021 itibarıyla 1 ay süreyle yasakladı.

- Kocaeli Valiliği 15 Nisan 2021 tarihinde yaptığı açıklama ile il genelinde geniş katılımlı her tür eylem ve etkinliği 16 Nisan 2021 itibarıyla 1 ay süreyle yasakladı.

- Siirt Valiliği 20 Nisan 2021 tarihinde miting, kapalı ve açık yer toplantıları ile gösteri yürüyüşleri, basın açıklaması, çadır kurma, stant açma, oturma eylemi, imza kampanyası, anma töreni ve benzeri eylem ve etkinlikleri 15 gün süreyle yasakladı.

- Van Valiliği 19 Nisan 2021 tarihinde il genelinde gösteri yürüyüşü ve açık hava toplantılarını 15 gün süreyle yasakladı. Valilik basın açıklaması, oturma eylemi ve anket yapılması, çadır ve stant kurulması/açılması, imza kampanyası düzenlenmesi, bildiri, broşür ve el ilanı dağıtılması gibi etkinlikleri ise mülki idarenin iznine bağladı.

- Diyarbakır Valiliği 1 Haziran 2021 tarihinde yaptığı açıklama ile İl Hıfzıssıhha Kurulu kararlarına göre “Dönemsel açıdan zorunluluk taşıyan spor kulüplerinin genel kurulları hariç olmak üzere sivil toplum kuruluşları, sendikalar, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları ile birlikler ve kooperatiflerin genel kurul dahil yapacakları geniş katılımlı her türlü etkinlikleri” 15 Haziran 2021 tarihine kadar ertelediğini duyurdu.

2022

Tespit Edilen Vakalar

- Tunceli Valiliği 9 Ocak 2022 tarihinde yaptığı açıklama ile il genelinde toplantı ve gösteri yürüyüşü, miting, açık/kapalı hava toplantısı, protesto eylemi, oturma eylemi, açlık grevi, stant açmak, imza kampanyası, konser, şenlik, el ilanı bildiri, broşür dağıtmak, afiş, poster açmak,

meşale yakma ve taşıma, konferans, panel, sinevizyon gösterimi ve benzeri eylem ve etkinliklerin 9 Ocak 2022 itibarıyla 15 gün süreyle yasaklandığını duyurdu.

- Van Valiliği 14 Ocak, 29 Ocak, 13 Şubat ve 28 Şubat 2022 tarihlerinde olmak üzere il genelinde gösteri yürüyüşü ve açık hava toplantılarını 4 kez 15 gün süreyle yasakladı. Valilik basın açıklaması, oturma eylemi ve anket yapılması, çadır ve stant kurulması/açılması, imza kampanyası düzenlenmesi, bildiri, broşür ve el ilanı dağıtılması gibi etkinlikleri ise mülki idarenin iznine bağladı. Son kararlar ile Van’da 21 Kasım 2016 tarihinden bu yana uygulanan eylem ve etkinlik yasağı kesintisiz 1939 güne uzatılmış oldu.

- Hakkari Valiliği 2 ve 18 Şubat 2022 tarihlerinde il genelinde miting, açık yer toplantıları, gösteri yürüyüşleri, oturma eylemi, protesto eylemi, insan zinciri oluşturarak yapılabilecek protesto, yürüyüş ve toplanmalar, halk kürsüleri şeklinde toplantı, halk toplantıları, ses-yayın araçları ile yapılabilecek her türlü sesli ve görsel faaliyetler, açlık grevi, çadır kurma, basın açıklamaları, her türlü stant açma, imza toplama, imza kampanyası, dilek feneri, balon uçurtmak, kamu kurum ve kuruluşları hariç olmak üzere anma töreni, konser, şenlik, tiyatro, sinevizyon ve benzeri faaliyetler, meşale yakma, el ilanı, bildiri, broşür dağıtma, afiş, poster asma ve benzeri eylem ve etkinlikleri 2 kez 15 gün süreyle yasakladı.

b. Yasaklanan Etkinlikler

28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek mülki idare amirleri tarafından yasaklanan etkinlik sayısı toplam 26’dir.

2020

2020 yılında 19 etkinlik Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek mülki idare amirleri tarafından yasaklandı.

Tespit Edilen Vakalar

- Kadıköy Belediyesi tarafından düzenlenecek 23 Nisan etkinliklerinin Kadıköy Kaymakamlığı tarafından Covid-19 salgını kapsamında alınan tedbirler gerekçe gösterilerek 18 Nisan 2020 tarihinde yasaklandığı öğrenildi.
- İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından 1 Mayıs kutlamaları için İzmir Valiliği'ne yapılan başvuru, Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemler uyarınca 1 - 3 Mayıs 2020 tarihleri arasında sokağa çıkma yasağı uygulanacağı gerekçesiyle 29 Nisan 2020 tarihinde kabul edilmedi. Valiliğin cevabında 1 Mayıs'a ilişkin 30 Nisan 2020 tarihinde 5 kişi tarafından sosyal mesafe korunarak bir basın açıklaması düzenlenebileceği belirtilmektedir.
- 5 Mayıs 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden İzmir'in Dikili İlçesinde Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam edilişlerinin yıldönümüyle ilgili Dikili Emek ve Demokrasi Platformu tarafından yapılmak istenen basın açıklamasının Dikili Kaymakamlığı tarafından Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemler gerekçe gösterilerek yasaklandığı öğrenildi.
- HDP'li belediyelere kayyum atanmasını ve belediye eş başkanlarının gözetimine alınmasını protesto etmek için 16 Mayıs 2020 tarihinde Adana'da yapılmak istenen basın açıklamasına polis Covid-19 salgını kapsamında alınan tedbirleri gerekçe göstererek izin vermedi.
- DiSK, KESK, TMMOB ile TTB tarafından Soma'da 301 madencinin yaşamını yitirmesinin yıldönümü nedeniyle 13 Mayıs 2020 tarihinde Ankara'nın Çankaya ilçesinde bulunan Maden Anıtı önünde yapılacak basın açıklamasının Ankara Valiliği'nce Covid-19 salgını kapsamında alınan tedbirler gerekçe gösterilerek yasaklandığı 12 Mayıs 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden öğrenildi.
- 17 Haziran 2020 tarihinde "Demokrasi Yürüyüşü" kapsamında HDP Diyarbakır il binası önünde yapılacak basın açıklamasına katılmak üzere Mardin'den Diyarbakır'a gitmek isteyen HDP üyelerinin kentten çıkışına Covid-19 salgını

kapsamında alınan önlemleri gerekçe gösteren polis tarafından izin verilmedi.

- Aynı gerekçe ile Bingöl'den Diyarbakır'a gitmek isteyen HDP üyelerinin Diyarbakır'a girişine Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemleri gerekçe gösteren polis tarafından izin verilmedi.
- Aynı gerekçe ile Şırnak'tan Diyarbakır'a gitmek isteyen HDP üyelerinin kentten çıkışına Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemleri gerekçe gösteren polis tarafından izin verilmedi.
- 30 Ağustos 2020 tarihinde İzmir'de sahnelenecek Kuvayi Milliye Destanı isimli oyunun İzmir Valiliği tarafından Covid-19 salgını ile ilgili alınan önlemler gerekçe gösterilerek yasaklandığı öğrenildi.
- 1 Eylül 2020 tarihinde Diyarbakır'ın Sur ilçesinde yapılmak istenen "Barış Zinciri" eylemine polis Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemleri gerekçe göstererek izin vermedi.
- Ankara'da HDP Mamak ilçe örgütü tarafından 29 Ağustos 2020 tarihinde yapılacak "Savaşa karşı barış, tecritte karşı özgürlük" etkinliğine ilişkin asılan pankartın Covid-19 kapsamında alınan tedbirler gerekçe gösterilerek kaldırıldığı öğrenildi.
- Türkiye Komünist Hareketi'nin (TKH) 13 Eylül 2020 tarihinde İstanbul'un Kartal ilçesinde yapacağı '100. kuruluş yıldönümü etkinliği' İstanbul Valiliği tarafından Covid-19 salgını kapsamındaki tedbirler gerekçesiyle 2 Eylül 2020 tarihinde yasaklandı.
- 12 Eylül 2020 tarihinde Devrimci 78'liler Federasyonu tarafından 12 Eylül 1980 darbesini protesto etmek için ABD Büyükelçiliği önünde yapılacak basın açıklaması Covid-19 salgını gerekçesiyle Ankara Valiliği tarafından yasaklandı.
- 12 Eylül 2020 tarihinde 78'ler Girişimi, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Karşı Sanat Çalışmaları tarafından 12 Eylül 1980 askeri darbesi ile ilgili İstanbul'un Beyoğlu ilçesindeki Kazancı

Yokuşu'nda yapılmak istenen basın açıklaması polis tarafından Covid-19 salgını gerekçesiyle engellendi.

- 13 Eylül 2020 tarihinde Halkların Demokratik Kongresi (HDK) Ekoloji Meclisi, Polen Ekoloji, Kaz Dağları İstanbul Dayanışması ve Doğanın Çocukları tarafından, Cudi Dağı'nda süren orman yangınları ile ilgili İstanbul'un Kadıköy ilçesinde yapılmak istenen basın açıklaması polis tarafından Covid-19 salgını gerekçesiyle engellendi.

- 20 Eylül 2020 tarihinde Ya Kanal Ya İstanbul Koordinasyonu tarafından Kanal İstanbul projesine karşı Yeniköy'den Karaburun'a yapılacak yürüyüşün İstanbul Valiliği tarafından Covid-19 salgını ve 'milli güvenlik, kamu düzeni ve genel ahlak' gerekçeleriyle 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na dayanarak yasaklandığı öğrenildi.

- Trafikte yaşanan erkek tacizi ve şiddetine karşı "Mor Konvoy" eylemi yapmak üzere 14 Kasım 2020 tarihinde Diyarbakır'ın Kayapınar ilçesinde bulunan Dünya Kavşağı'nda araçları ile toplanan Dicle Amed Kadın Platformu (DAKP) üyelerinin konvoy oluşturmalarına polis tarafından Covid-19 salgını gerekçesiyle izin verilmediği öğrenildi.

- 25 Kasım 2020 tarihinde Adana'da HDP Kadın Meclisi ve Adana Kadın Platformu tarafından yapılmak istenen yürüyüşe polis tarafından Covid-19 kapsamında alınan tedbirler gerekçe gösterilerek izin verilmedi.

- 25 Kasım 2020 tarihinde Ankara Kadın Platformu tarafından Ankara'da yapılmak istenen yürüyüşe polis tarafından Covid-19 kapsamında alınan tedbirler gerekçe gösterilerek izin verilmedi. Polis yürüyüş yapmakta ısrar eden kadınlara müdahale etti.

2021

2021 yılında 6 etkinlik Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek mülki idare amirleri tarafından yasaklandı.

Tespit Edilen Vakalar

- 20 Ağustos 2021 tarihinde Kızıltepe Emek ve Demokrasi Platformu tarafından Covid-19 salgınına karşı aşı çağrısı yapmak üzere Özgürlük Meydanı'nda yapılmak istenen etkinlik için Kızıltepe Kaymakamlığı'na yapılan başvurunun, Mardin Valiliği'nin kent genelindeki eylem ve etkinlikleri yasaklayan kararı gerekçe gösterilerek reddedildiği öğrenildi.

- İHD Hatay Şubesi tarafından Defne ilçesinde düzenlenmek istenen "Barış ve Dayanışma" konseri 25 Eylül 2021 tarihinde Defne Kaymakamlığı tarafından Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek yasaklandı.

- Şırnak'ın Cizre ilçesinde HDP ilçe örgütü tarafından düzenlenmek istenen şölen ile ilgili başvuruya Cizre Kaymakamlığı'nın 11 Ekim 2021 tarihinde Covid-19 salgını gerekçe göstererek olumsuz yanıt verdiği öğrenildi.

- Dersim Emek ve Demokrasi Platformu tarafından Seyit Rıza'nın idam edilmesinin yıldönümü nedeniyle 15 Kasım 2021 tarihinde Tunceli'de yapılmak istenen anma programına Tunceli Valiliği tarafından Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek izin verilmedi.

- 18 Kasım 2021 tarihinde basında yer alan haberlerden, Yenigün Kadın Dayanışma Derneği tarafından 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü kapsamında kentin 3 ayrı yerinde stant açmak için yapılan başvurunun Tunceli Valiliği tarafından Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek reddedildiği öğrenildi.

- Emek ve Demokrasi Platformu tarafından 17 Aralık 2021 tarihinde Tunceli'de yapılacak mitinge, Tunceli Valiliği tarafından eylem ve etkinlik yasakları ile Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek izin verilmediği öğrenildi.

2022

2022 yılında 1 etkinlik Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek mülki idare amiri tarafından yasaklandı.

Tespit Edilen Vaka

- 28 Ocak 2022 tarihinde basında yer alan haberlerden, Kürt Dil Platformu tarafından Batman'da açılmak istenen stand valilik tarafından Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemler gerekçe gösterilerek izin verilmediği öğrenildi.

c. Covid-19 İle İlgili Eylem ve Etkinliklere Müdahaleler

28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla Covid-19 salgınına yönelik önlemlere dair eleştirel eylemler, salgın ile ilgili bilgilendirici etkinlikler ve yaşamını yitiren sağlık çalışanlarını anmak için etkinlikler de dahil olmak üzere kolluk güçlerinin müdahale ettiği toplam etkinlik sayısı 16'dır. Bu müdahalelerde en az 85 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan 33 kişiye para cezası verildi.

2020

Covid-19 salgınına yönelik önlemlere dair eleştirel eylemler, salgın ile ilgili bilgilendirici etkinlikler ve yaşamını yitiren sağlık çalışanlarını anmak için etkinlikler de dahil olmak üzere en az 15 etkinliğe polis müdahale etti ve bu müdahalelerde en az 84 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan 33 kişiye para cezası verildi.

Tespit Edilen Vakalar

- 20 Mart 2020 tarihinde Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (ASMMO) tarafından Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemlerdeki ayrımcılıkları protesto etmek için Hazine ve Maliye Bakanlığı önünde yapılan basın açıklamasına müdahale eden polis, aralarında ASMMO Başkanı Ali Şahin'in de olduğu 4 kişiyi (Ali Şahin, Nurali Keleş, Uğur Taşkiran ve Faruk Adıgüzel) gözaltına aldı.
- Ezilenlerin Sosyalist Partisi (ESP) Ankara il yöneticisi Talip Ali Talipoğlu'nun, 23 Mart 2020 tarihinde Ankara'da Kızılay'da "Kapitalizm öldürür sosyalizm yaşatır. Yaşamak için grev zamanıdır" yazılı afişi astığı sırada gözaltına alındığı öğrenildi.

- 31 Mart 2020 tarihinde Ankara'da İbni Sina Hastanesi önünde Devrimci Sağlık İşçileri Sendikası (Dev Sağlık-İş) ile Sağlık ve Sosyal Hizmetler Sendikası (SES) tarafından Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemlerle ilgili yapılmak istenen basın açıklamasına müdahale eden polis, aralarında SES Ankara Şube Eş Başkanı Kubilay Yalçınkaya ve Dev-Sağlık İş yöneticisi Mihriban Yıldırım'ın da olduğu 5 sendika üyesini fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldı.

- 8 Nisan 2020 Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde Covid-19 salgınıyla ilgili afiş asan EMEP üyelerine müdahale eden polis 2 kişiyi (İlçe Başkanı Erdal Koçer ve parti üyesi Kenan Işık) gözaltına aldı.

- 9 Nisan 2020 tarihinde İstanbul'da Şişli Kaymakamlığı önünde, TBMM'ye gelmesi beklenen ücretsiz izin düzenlemesini protesto etmek için basın açıklaması yapan Emekçi Hareket Partisi (EHP) üyelerine müdahale eden polis 11 kişiyi fiziksel şiddet kullanarak ve bazı kişilere ters kelepçe uygulayarak gözaltına aldı. İsimleri öğrenilemeyen 11 kişi "sosyal mesafeyi ihlal ettikleri" gerekçesiyle para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldı.

- 10 Nisan 2020 tarihinde İstanbul'un Kadıköy ilçesinde, Covid-19 salgınına rağmen çalışmaya zorlanan işçilerle ilgili olarak Dayanışma Ağı tarafından yapılan basın açıklamasına müdahale eden polis 7 kişiyi fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldı. Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen 7 kişinin avukatlarıyla görüşmesine izin verilmediği öğrenildi. Basında yer alan haberlerde eyleme katılanlara müdahale eden polislerin Covid-19 salgını kapsamında alınması gereken önlemlere uymadıkları, eldiven ve maske takmadıkları belirtildi. İsmi öğrenilemeyen 7 kişi ayrı ayrı 3.180 TL para cezası kesildikten sonra aynı gün serbest bırakıldı.

- 13 Nisan 2020 tarihinde Ankara Numune Hastanesi önünde, Covid-19 nedeniyle kapatılan hastanelerin yeniden açılması için Hastanemizi Açın Platformu (HAP) tarafından yapılmak istenen basın açıklaması polis tarafından engellendi. Basında yer alan haberlerden, basın

açıklamasını takip eden gazetecilerin de polis tarafından engellendiği öğrenildi.

- 18 Nisan 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden Ankara'nın Mamak ilçesine bağlı Tuzluçayır Mahallesinde Covid-19 salgını sırasında çalışanların ücretli izinli sayılması için ses çıkarma eylemi çağrısı yapan ESP üyesi ve Kaldıraç dergisi okuru 6 kişinin polis tarafından gözaltına alındığı öğrenildi. Gözaltına alınanlar aynı gün içinde polisteki ifade işlemlerinin ardından serbest bırakıldı.

- 20 Nisan 2020 tarihinde İstanbul'un Tuzla ilçesinde tersanelerde Covid-19 salgını ile ilgili gerekli önlemlerin alınması ve 1 Mayıs ile ilgili, DİSK/Limter-İş Sendikası tarafından yapılan basın açıklamasına müdahale eden polis aralarında Sendika başkanı Kamber Saygılı'nın da olduğu 6 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar aynı gün içinde 3 bin 180'er TL para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldı. Gözaltına alınanların isimleri: Limter-İş Sendikası Genel Başkanı Kanber Saygılı, Örgütlenme Uzmanı Deniz Bakır, ESP İl Eş Başkanı Hüseyin İldan, ESP İl Yöneticisi Çınar Altan, Aydın Kılıçdere ile Birleşik İşçi Kurultayı (BİG) üyesi Murat Şaşmaz.

- 28 Mayıs 2020 tarihinde Covid-19 salgını ile ilgili önlemler kapsamında 14 gündür karantinada olan Antalya'nın Muratpaşa ilçesinde bulunan Zeytinköy mahallesinde gıda ürünlerine ulaşmakta güçlük çektikleri gerekçesiyle eylem yapmak isteyen gruba polis müdahale etti. Müdahale sonucu gözaltına alınan olmadığı öğrenildi.

- Haziran 2020 tarihinde İstanbul Kadıköy'de çeşitli örgütler tarafından Covid-19 salgını sırasında yaşanan polis şiddetini protesto etmek için yapılmak istenen basın açıklamasına Kadıköy Kaymakamlığı'nın yasak kararını gerekçe göstererek izin vermeyen polis, 29 kişiyi fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldı. 29 kişi 3 Haziran 2020 tarihinde polisteki ifade işlemlerinin ardından serbest bırakıldı.

- İstanbul Valiliği'nin İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu kararıyla Covid-19 salgını önlemleri kapsamında açık alanlarda yapılacak konser,

gösteri, festival gibi etkinlikleri yasaklamasını protesto etmek için 14 Eylül 2020 tarihinde İstanbul Valiliği önünde yapılan basın açıklamasına polis müdahale etti ve 2'si gazeteci 5 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanların isimleri: Devrimci Parti üyeleri Beritan Kurt, Ulaş Serdar Budak, Necmettin Erdem ve Umut gazetesi muhabirleri Billur Aslan ile Yeşim Tükel.

- 3 Ekim 2020 tarihinde Öğrenci Kolektifleri ve Halkevleri tarafından Ankara'nın Çankaya ilçesindeki Aşık Mahsuni Şerif Parkı'nda çocuklarla yapılması planlanan "COVID-19 nedir, COVID-19'dan nasıl korunabiliriz" başlıklı eğitim etkinliğinin parkı ablukaya alan polis tarafından Covid-19 gerekçesiyle engellendiği öğrenildi.

- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi tarafından hazırlanan "7. ayında Covid-19" başlıklı rapor ile ilgili 14 Ekim 2020 tarihinde Ankara İbni Sina Hastanesi önünde yapılan basın açıklamasına müdahale eden polis 8 kişiyi fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldı.

- 30 Ekim 2020 tarihinde Diyarbakır'da Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) Diyarbakır Şubesi tarafından Covid-19 nedeniyle yaşamını yitiren sağlık çalışanı Leyla Çiçek için yapılmak istenen basın açıklamasına polis tarafından izin verilmediği öğrenildi.

- 15 Aralık 2020 tarihinde Aydın'ın Didim ve Efeler ilçelerinde Covid-19 salgını kapsamındaki önlemlerle ilgili afiş asan EMEP üyelerine polis müdahale etti. Karakola götürülen EMEP üyesi 9 kişiye Kabahatler Kanunu uyarınca para cezası verildiği öğrenildi.

2021

Covid-19 salgını ile ilgili 1 basın açıklamasına polis müdahale etti ve 1 kişiyi gözaltına aldı.

Tespit Edilen Vaka

- Müzisyen Ethem Tüzer, Covid-19 salgını sırasında intihar eden müzisyenler ile ilgili 17 Mayıs 2021 tarihinde Batman Valiliği önünde yaptığı eyleme müdahale eden polis tarafından gözaltına alındı. Ethem Tüzer, aynı gün içinde

polisteki ifade işlemlerinin ardından serbest bırakıldı.

d. Diğer Eylem ve Etkinliklere Yönelik Müdahaleler

28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla kolluk kuvvetlerinin Covid-19 salgını gerekçesiyle müdahale ettiği veya engellediği barışçıl toplantı ve gösteri sayısı toplam 14'tür.

2020

Çeşitli amaçlar ile yapılan 10 barışçıl toplantı ve gösteriye kolluk kuvvetleri tarafından Covid-19 salgını gerekçesiyle müdahale edildi ya da engellendi.

Tespit Edilen Vakalar

- 3 Nisan 2020 tarihinde Ankara'da Yüksel Caddesi üzerinde yapılan "İşimi Geri İstiyorum" basın açıklamasından sonra oturma eylemi yapmak isteyenlere polis müdahale etti ve eyleme katılanları fiziksel şiddet kullanarak İnsan Hakları Anıtı'nın önünden uzaklaştırdı. Saat 18.00'de yapılan basın açıklamasına müdahale eden polis 4 kişiyi (Gülnaz Bozkurt, Nazan Bozkurt, Merve Demirel ve Mahmut Konuk) gözaltına aldı. Gözaltına alınan 4 kişi Covid-19 salgını ile ilgili tedbirleri ihlal ettikleri gerekçesiyle 3.150'şer TL para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldı.

- 23 Nisan 2020 tarihinde saat 18.00'de yapılacak basın açıklamasına katılmak üzere evinden çıkan Mehmet Dersulu, polis tarafından Covid-19 salgını kapsamında ilan edilen sokağa çıkma yasağını ihlal ettiği gerekçesiyle gözaltına alındı. Mehmet Dersulu aynı gün içinde 3.150 TL para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldı.

- 18, 19, 23, 24, 25, 26, 30 ve 31 Mayıs 2020 tarihlerinde yapılan basın açıklamalarına müdahale eden polis 8 kişiyi Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemler gereği ilan edilen sokağa çıkma yasağını ihlal ettikleri gerekçesiyle gözaltına aldı.

2021

Çeşitli amaçlar ile yapılan 3 barışçıl toplantı ve gösteriye kolluk kuvvetleri tarafından Covid-19 salgını gerekçesiyle müdahale edildi ya da engellendi.

Tespit Edilen Vakalar

- 13 Ekim 2021 tarihinde Mardin'de Avesta Yayınları tarafından düzenlenen Kürtçe söyleşinin polis tarafından Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek engellenmek istendiği ve polis engelleme girişimi sonrasında etkinliğin yayınevi tarafından sonlandırıldığı öğrenildi.

- Tunceli Belediyesi tarafından düzenlenen bir atölye çalışması sonrasında 22 Ekim 2021 tarihinde Seyit Rıza Meydanı'nda yapılmak istenen müzik dinletisine polis tarafından Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek izin verilmediği öğrenildi.

- Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD), Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD), Toplumsal Hukuk ve Demokrasi İçin Hukukçular Grubu üyesi avukatlar tarafından "Tehlikedeki Avukatlar Günü" dolayısıyla 22 Ocak 2021 tarihinde Ankara Adliyesi önünde yapılmak istenen basın açıklamasına polis tarafından Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemler gereke gösterilerek izin verilmedi.

2022

Çeşitli amaçlar ile yapılan 1 barışçıl toplantı ve gösteriye kolluk kuvvetlerinin Covid-19 salgını gerekçesiyle müdahale edildi ve engellendi.

Tespit Edilen Vakalar

- Elektrik ücretine yapılan zammı protesto etmek için 7 Şubat 2022 tarihinde Şırnak'ın İdil ilçesinde yapılmak istenen basına açıklamasına Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemleri gerekçe gösteren polis tarafından izin verilmedi. Polisin izin vermemesi üzerine Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş. (DEDAŞ) temsilciliğine doğru yürüyüşe yapan gruba polis biber gazı ile müdahale etti. Müdahale sonucu gözaltına alınan olmadığı öğrenildi.

e. Para Cezaları

Çeşitli toplantı ve etkinliklere yönelik kolluk kuvvetlerinin müdahalesiyle gözaltına alınan kişilere serbest bırakılmadan önce “Covid-19 kapsamında alınan önlemlere uymadıkları” gerekçesiyle Kabahatler Kanunu uyarınca para cezaları uygulandı. 28 Şubat 2022 tarihi itibarıyla toplam 666 kişiye uygulanan para cezası toplam 1 milyon 820 bin 900 Türk Lirası’dır.

2020

“Covid-19 kapsamında alınan önlemlere uymadıkları” gerekçesiyle Kabahatler Kanunu uyarınca en az 335 kişiye toplam 790.490 Türk Lirası para cezası uygulanmıştır.

Tespit Edilen Vakalar

- 3 Nisan 2020 tarihinde Ankara’da Yüksel Caddesi üzerinde yapılan “İşimi Geri İstiyorum” basın açıklamasından sonra oturma eylemi yapmak isteyenlere polis müdahale etti ve eyleme katılanları fiziksel şiddet kullanarak İnsan Hakları Anıtı’nın önünden uzaklaştırdı. Saat 18.00’de yapılan basın açıklamasına müdahale eden polis 4 kişiyi (Gülnaz Bozkurt, Nazan Bozkurt, Merve Demirel ve Mahmut Konuk) gözaltına aldı. Gözaltına alınan 4 kişi Covid-19 salgını ile ilgili tedbirleri ihlal ettikleri gerekçesiyle 3150’şer TL para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldı.
- 23 Nisan 2020 tarihinde saat 18.00’de yapılacak basın açıklamasına katılmak üzere evinden çıkan Mehmet Dersulu, polis tarafından Covid-19 salgını kapsamında ilan edilen sokağa çıkma yasağını ihlal ettiği gerekçesiyle gözaltına alındı. Mehmet Dersulu aynı gün içinde 3.150 TL para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldı.
- KHK ile ihraç edildiği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü’ndeki işine geri dönmek için 30 Ocak 2017 tarihinden beri oturma eylemi yapan mimar Alev Şahin’in 27, 28, 29 ve 30 Nisan; 4, 5, 7, 11, 12, 13, 14, 20, 21, 27 ve 28 Mayıs; 3, 9, 10, 17 Temmuz 2020 tarihlerinde Düzce Valiliği önünde yaptığı basın açıklamalarına müdahale eden polis her seferinde Alev Şahin’i gözaltına aldı. Alev Şahin 18 kez hem Kabahatler Kanunu’na hem de

Umumi Hıfsızihha Kanunu’na muhalefetten ayrı ayrı para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldı.

- 7 Mart 2020 tarihinde Batman’da yapılacak 8 Mart mitingine çağrı için bildiri dağıtan TJA ve HDP’li kadınlara polis tarafından Kabahatler Kanunu uyarınca 400’er TL para cezası kesildiği öğrenildi.
- 9 Nisan 2020 tarihinde İstanbul’da Şişli Kaymakamlığı önünde, TBMM’ye gelmesi beklenen ücretsiz izin düzenlemesini protesto etmek için basın açıklaması yapan Emekçi Hareket Partisi (EHP) üyelerine yönelik polis müdahalesinde gözaltına alınan 11 kişi “sosyal mesafeyi ihlal ettikleri” gerekçesiyle para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldı.
- 10 Nisan 2020 tarihinde İstanbul’un Kadıköy ilçesinde, Covid-19 salgınına rağmen çalışmaya zorlanan işçilerle ilgili olarak Dayanışma Ağı tarafından yapılan basın açıklamasına yönelik polis müdahalesinde gözaltına alınan 7 kişi ayrı ayrı 3.180 TL para cezası kesildikten sonra aynı gün serbest bırakıldı.
- 20 Nisan 2020 tarihinde İstanbul’un Tuzla ilçesinde tersanelerde Covid-19 salgını ile ilgili gerekli önlemlerin alınması ve 1 Mayıs ile ilgili, DİSK/Limter-İş Sendikası tarafından yapılan basın açıklamasına yönelik polis müdahalesinde gözaltına alınan 6 kişi 3 bin 180’er TL para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldı.
- 1 Mayıs 2020 tarihinde İstanbul’da Taksim Meydanı’na yürümek üzere DİSK Genel Merkezi’nden çıkan sendika yöneticilerine polis müdahale etti. Gözaltına alınan 15 kişi aynı gün içinde 3.180’er TL para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldı.
- 1 Mayıs 2020 tarihinde İstanbul’da Taksim Meydanı’nda pankart açan gruba müdahale eden polis 1’i gazeteci 3 kişiyi (Gamze Nihal İyidoğan, Ekınsu Aktaş ve Önsöz Tv muhabiri Sena Şat Karaköy) gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar polisteki ifade işlemlerinin ardından para cezası kesilerek serbest bırakıldı.

- 7 Mayıs 2020 tarihinde yaşamını yitiren Grup Yorum üyesi İbrahim Gökçek için 8 Mayıs 2020 tarihinde İstanbul'un Sultangazi ilçesindeki Gazi Cemevi'nde düzenlenen anma törenine polis gaz bombası ve plastik mermi ile müdahale etti. Gözaltına alınanlardan 2'si çocuk 26 kişi aynı gün içinde götürüldükleri Sultangazi Polis Karakolu'ndaki ifade işlemlerinin ardından "sosyal mesafe kuralına uymadıkları" gerekçesiyle 1000'er TL idari para cezası kesilerek serbest bırakıldı.

- 9 Mayıs 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden, Çanakkale Kaz Dağları'ndaki altın madeni projesine karşı 288 gündür nöbet tutan 4 yaşam savunucusuna Kabahatler Kanunu uyarınca Çanakkale Valiliği tarafından 4 günde toplam 57.240 TL idari para cezası kesildiği öğrenildi.

- 14 Mayıs 2020 tarihinde sağlık emekçileri tarafından Ankara Hacettepe Üniversitesi Hastanesi'nde yapılan eyleme müdahale eden polis, üzerinde "İşimi geri istiyorum" yazan önlük giyen bir kişiyi (Mahmut Konuk) "Hacettepe çalışanı değil, o burada duramaz" diyerek gözaltına aldı. Mahmut Konuk'un Kabahatler Kanunu uyarınca para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldığı öğrenildi.

- 17 Mayıs 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden, İzmir'in Gaziemir ilçesinde görev yerlerine bayraklarla süsledikleri araçları ile korna çalarak ve marş söyleyerek 1 Mayıs kutlaması yaparak giden 12'si belediyede çalışan temizlik işçisi toplam 17 kişiye Gaziemir İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı polis ekipleri tarafından sokağa çıkma yasağını ihlal ettikleri gerekçesiyle 3.150'er TL para cezası verildiği öğrenildi.

- KHK ile ihraç edildiği işine geri dönmek için 25 Mayıs 2022 tarihinde İstanbul'da Bakırköy Meydanı'nda oturma eylemi yapmak isteyen Nursel Tanrıverdi polis tarafından fiziksel şiddet kullanılarak gözaltına alındı. Nursel Tanrıverdi para cezası kesildikten sonra aynı gün serbest bırakıldı.

- Batman'da bir kız çocuğunun bir uzman çavuşun cinsel saldırısına maruz kalmasını

protesto etmek için Batman'da Atatürk Parkı'nda 17 Temmuz 2020 tarihinde yapılan oturma eylemine müdahale eden polisin aralarında çocukların da olduğu 10 kişiyi gözaltına aldığı öğrenildi. Gözaltına alınanların aynı gün içinde idari para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldığı bildirildi.

- 21 Temmuz 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden Batman Barosu'na üye 29 avukata, TBMM'de kabul edilen çoklu baro yasası ile ilgili 23 Haziran ve 7 Temmuz 2020 tarihlerinde yapılan 2 ayrı basın açıklamasında sosyal mesafe kuralını ihlal ettikleri gerekçesiyle ayrı ayrı 900 TL idari para cezası verildiği öğrenildi. Haberde avukatlara verilen toplam para cezasının 31.500 TL olduğu ve 6 avukata iki ayrı basın açıklaması nedeniyle 2 kez para cezası verildiği belirtildi.

- 21 Eylül 2020 tarihinde Batman'da "Kendimizi Savunuyoruz" kampanyası için Şerzan Kurt Parkı'nda bir araya gelen HDP Gençlik Meclisi üyesi 6 kişi polis tarafından gözaltına alındı. Gözaltına alınan 6 kişi Kabahatler Kanunu uyarınca 395'er TL para cezası kesilmesinin ardından serbest bırakıldı.

- 15 Aralık 2020 tarihinde Aydın'ın Didim ve Efeler ilçelerinde Covid-19 salgını kapsamındaki önlemlerle ilgili afiş asan EMEP üyelerine polis müdahale etti. Karakola götürülen EMEP üyesi 9 kişiye Kabahatler Kanunu uyarınca para cezası verildiği öğrenildi.

2021

"Covid-19 kapsamında alınan önlemlere uymadıkları" gerekçesiyle Kabahatler Kanunu uyarınca en az 331 kişiye toplam 1.030.410 Türk Lirası para cezası uygulanmıştır.

Tespit Edilen Vakalar

- Sendika üyesi oldukları gerekçesiyle işten atılan Cargill işçilerinin eylemlerinin bininci günü dolayısıyla 11 Ocak 2021 tarihinde Ankara'da Tarım ve Orman Bakanlığı önünde yapılmak istenen basın açıklamasına polis tarafından izin verilmedi. Bunun üzerine Tekgıda-İş sendikası binası önünde oturma eylemi yapan işçilere müdahale eden polis 10 kişiyi gözaltına aldı.

Gözaltına alınan 10 kişi aynı gün içinde polisteki ifade işlemlerinin ardından serbest bırakıldı. Gece geç saatlerde serbest bırakılan işçilerin ve sendika yöneticilerinin de içinde olduğu aracın polis tarafından durdurulduğu ve araçta bulunanlara sokağa çıkma yasağını ihlal ettikleri gerekçesiyle idari para cezası kesildiği öğrenildi.

- 6 Şubat 2021 tarihinde basında yer alan haberlerden, Batman'da HDP, Demokratik Toplum Kongresi (DTK), Özgür Kadın Hareketi (TJA), Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) tarafından düzenlenen yürüyüşe katıldıkları gerekçesiyle 46 kişiye sosyal mesafe kurallarına uymadıkları gerekçesiyle ayrı ayrı 900 TL idari para cezası kesildiği öğrenildi.

- İstanbul 8 Mart Kadın Platformu tarafından 6 Mart 2021 tarihinde İstanbul'da düzenlenen miting sonrasında gözaltına alınan 5 kişiye '1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'na muhalefet' suçundan toplam 3.500 TL idari para cezası verildiği öğrenildi.

- 21 Mart 2021 tarihinde Eskişehir'de yapılan Newroz kutlaması öncesinde bildiri dağıtan HDP üyesi 3 kişiye Kabahatler Kanunu gerekçe gösterilerek toplam 39 bin 711 TL idari para cezası kesildiği 7 Nisan 2021 tarihinde basında yer alan haberlerden öğrenildi.

- 30 Mart 2021 tarihinde basında yer alan haberlerden, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararını protesto etmek için düzenlenen yürüyüşe katılan Mersin Kadın Platformu'nun 6 üyesine, Covid-19 salgını kapsamında alınan önlemlere uymadıkları gerekçesiyle toplam 21 bin 598 bin TL ceza kesildiği öğrenildi.

- 22 Mart 2021 tarihinde Osmaniye'de yapılmak istenen Newroz kutlaması, valilik tarafından Covid-19 salgınına dair önlemler kapsamında yasaklandığı gerekçesiyle polis tarafından engellendi. Newroz kutlaması ile ilgili valiliğe daha önce yapılan başvuru kabul edilmişti. Newroz kutlamasına katılmak için gelen kişilere Covid-19 kapsamında alınan önlemlere uymadıkları gerekçesiyle para cezası kesildiği öğrenildi.

- 19 Nisan 2021 tarihinde Adana'da 1 Mayıs ile ilgili afiş asan Emek Partisi yöneticisi 3 kişiye Kabahatler Kanunu uyarınca toplam 39.711 TL idari para cezası kesildiği öğrenildi.

- 3 Mayıs 2021 tarihinde basında yer alan haberlerden, 1 Mayıs 2021 tarihinde İstanbul'da yapılan eylemlerde gözaltına alınan 255 kişiye toplam 888 bin TL idari para cezası verildiği öğrenildi.

- 27 Aralık 2021 tarihinde İnşaat-İş üyesi işçiler tarafından ödenmeyen mesai ücretlerinin ödenmesi talebiyle çalıştıkları şirketin Ankara'daki ofisi önünde yaptığı eyleme müdahale eden polis aralarında sendika yöneticisi Anıl Deniz Gider'in de olduğu 4 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanların, Kabahatler Kanunu kapsamında para cezası kesildikten sonra serbest bırakıldığı öğrenildi.

6. ÖRGÜTLENME VE DAYANIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Başta siyasi partiler olmak üzere yerel yönetimlerin, sendika, dernek vb. sivil toplum kuruluşlarının salgınla mücadele sırasında parçası oldukları topluma karşı sorumluluklarının bir gereği olarak yaptıkları eylem ve etkinlikler, yaşanan ekonomik ve sosyal sorunlar karşısında dayanışmayı büyütme amacıyla ihtiyaç sahiplerine yönelik yardım kampanyaları sıkça engellendi, kurumların örgütlenme ve dayanışma özgürlükleri ihlal edildi.

2020 yılında bu ihlaller sırasında en az 14 kişi gözaltına alındı. Yardım kolilerine el konuldu. Ayrıca belediyelerin bağış kampanyası düzenlemesi de 31 Mart 2020 tarihinde yayınlanan bir genelgeyle yasaklandı. Belediyelerin bağış hesapları bloke edildi.

Tespit Edilen Vakalar

- HDP Diyarbakır il ve ilçe örgütleri tarafından Covid-19 salgını nedeniyle evinden çıkamayan yaşlı ve bakıma muhtaç kişilere yapılacak yardım girişiminin 30 Mart 2020 tarihinde Diyarbakır Valiliği tarafından yasaklandığı öğrenildi.
- Belediyeler, dernekler, vakıflar ve benzeri kurumların yardım toplamasına ilişkin İçişleri Bakanlığı tarafından 31 Mart 2020 tarihinde 81 ilin valisine gönderilen genelgede “Son günlerde bazı yerel yönetimler başta olmak üzere kurum, vakıf ve derneklerin 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu’nun açık hükümlerine rağmen herhangi bir izin almadan bazı hesapları ilan ederek yardım toplama faaliyetine giriştikleri görülmüştür (...) Uyarılara rağmen mevzuata uygun faaliyet yürütmeyenler ile ilgili anılan Kanun’un (2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu) 6. maddesinin ‘İzin alınmadan girişilen yardım toplama faaliyetleri güvenlik kuvvetlerince derhal men edilir ve sorumlular hakkında kovuşturma yapılır’ hükmü çerçevesinde gerekli işlemler yapılacaktır” denmektedir. Söz konusu genelge üzerine İstanbul ve Ankara büyükşehir belediyelerine ait bağış hesaplarının Vakıfbank tarafından bloke edildiği öğrenildi. İçişleri Bakanı

Süleyman Soylu, 31 Mart 2020 tarihinde katıldığı bir televizyon programında İstanbul ve Ankara büyükşehir belediyeleri tarafından bağış toplanması ile ilgili olarak şunları söyledi: “Devlet, vali izin vermeden banka numaraları açıklayıp ‘Ben yardım topluyorum’ dersiniz bu, başka devlet, yeni hükümet oluşturmak istiyorsunuz demektir”.

- 31 Mart 2020 tarihinde Osmaniye’de HDP il örgütünün Covid-19 ile ilgili afiş asması valiliğin salgın ile ilgili aldığı tedbirleri gerekçe gösteren polis tarafından engellendi.

- 2 Nisan 2020 tarihinde Şırnak’ın Cizre ilçesinde HDP Şırnak milletvekili Nuran İmir ile HDP Gençlik Meclisi üyelerinin Covid-19 ile ilgili bildiri dağıtması “Lazım olan çalışmaları kaymakam yürütüyor. Size gerek yok” diyen polis tarafından engellendi.

- 6 Nisan 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden, İstanbul’un Eyüpsultan ilçesinde CHP ilçe örgütü tarafından Covid-19 salgını ile ilgili asılan pankartların AKP’li Eyüpsultan Belediyesi tarafından toplandığı öğrenildi.

- Diktirdiği maskeleri Bartın’da semt pazarında ücretsiz dağıtan Bartın Halkevleri Şube Başkanı Yonca Alemdar, 7 Nisan 2020 tarihinde maskeleri izinsiz dağıttığı gerekçesiyle kendisine müdahale eden polis tarafından gözaltına alındı. Yonca Alemdar’ın yanı sıra maskeleri diken terzi Hulusi Kaymakçı da gözaltına alındı. Gözaltına alınan kişiler aynı gün içinde ifade işlemlerinin ardından serbest bırakıldılar.

- 8 Nisan 2020 tarihinde Tekirdağ’ın Çorlu ilçesinde Covid-19 salgınıyla ilgili afiş asan EMEP üyelerine müdahale eden polis 2 kişiyi (İlçe Başkanı Erdal Koçer ve parti üyesi Kenan Işık) gözaltına aldı.

- 19 Nisan 2020 tarihinde basında yer alan haberlerden, Covid-19 salgını kapsamında 31 ilde 18 ve 19 Nisan 2020 tarihlerini kapsayan 2 günlük sokağa çıkma yasağı sırasında Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından şehir genelinde ücretsiz ekmek dağıtılmasının İçişleri Bakanlığı genelgesi uyarınca yasaklandığı öğrenildi.

- 21 Nisan 2020 tarihinde Ağrı'da ihtiyaç sahiplerine gıda kolisi dağıtan HDP üyesi 2 kişi (HDP Merkez ilçe yöneticisi Hakan Mağlay ve HDP üyesi Yusuf Keser) polis tarafından Vefa Sosyal Destek Grubu dışında yardım dağıtılmasının yasak olduğu gerekçesiyle gözaltına alındı. Gözaltına alınan 2 kişi aynı gün içinde serbest bırakıldı. 50 yardım kolisine ise polis tarafından el konuldu.
- 26 Nisan 2020 tarihinde Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından gönderilen ekmekleri Yüreğir ilçesinde ücretsiz olarak dağıtan 3 kişi (Hasali Demir, Cumali Sucu ve Camal Demir) haklarında şikayet olduğu gerekçesiyle gözaltına alındı. Doğanşehir Polis Karakolu'na götürülen 3 kişi ifade işlemlerinin ardından serbest bırakıldı.
- 2 Mayıs 2020 tarihinde Bitlis'te ücretsiz maske dağıtan Gelecek Partisi üyesi 5 kişi gözaltına alındı.

tihv.org.tr

Mart 2022